

Toni Eronen, Johan Pirttikangas

Käpylehmistä geokätköilyyn

The Interest Checklist UK -lomakkeen ja käyttöohjeen suomentaminen ja muokkaus 13-15-vuotiaille suomalaisille nuorille soveltuvaksi.

Metropolia Ammattikorkeakoulu

Toimintaterapeutti (AMK)

Toimintaterapian koulutusohjelma

Opinnäytetyö

8.11.2012

<p>Tekijä(t) Otsikko</p> <p>Sivumäärä Aika</p>	<p>Toni Eronen, Johan Pirttikangas</p> <p>KÄPYLEHMISTÄ GEOKÄTKÖILYYN The Interest Checklist UK -lomakkeen ja käyttöohjeen suomentaminen ja muokkaus 13–15 -vuotiaille suomalaisille nuorille soveltuvaksi. 41 sivua + 4 liitettä 8.11.2012</p>
<p>Tutkinto</p>	<p>Toimintaterapeutti (AMK)</p>
<p>Koulutusohjelma</p>	<p>Toimintaterapian koulutusohjelma</p>
<p>Suuntautumisvaihtoehto</p>	
<p>Ohjaaja(t)</p>	<p>Lehtori Kaija Kekäläinen Lehtori Sanna Piikki</p>
<p>Opinnäytetyön tavoitteena on suomentaa ja muokata Mielenkiinnon kohteiden kartoituslomakkeen brittiläinen versio (The Interest Checklist UK) ja sen käyttöohje.</p> <p>Mielenkiinnon kohteiden kartoituslomaketta käytetään toimintaterapiassa tiedon keräämiseen terapia-asiakkaan mielenkiinnon kohteista. Näitä asiakkaalle mielenkiintoisia toiminnan muotoja sekä teemoja voidaan hyödyntää toimintaterapiaprosessin suunnittelussa ja toteuttamisessa. Mielenkiinnon kohteet vaihtelevat ajan, kulttuuriin ja ikäryhmän mukaan, joten lomaketta voidaan kehittää eri maissa soveltuvaksi näiden muuttujien mukaan. Tätä periaatetta hyödyntäen rajasimme oman versiomme Mielenkiinnon kohteiden kartoituslomakkeesta soveltumaan 13–15-vuotiaille suomalaisille nuorille.</p> <p>Kehittämistyö noudattaa konstruktivisen tutkimuksen teoriaa, joka sallii monipuolisten menetelmien käyttämisen kehittämistyössä.</p> <p>Lomakkeen kehittämisprosessissa on käytetty kirjallisuuden ja internetlähteiden lisäksi yhteistyökumppaneiden näkökulmia aineistona. Ensimmäisessä vaiheessa lomaketta muokattiin kirjallisuuden ja nuorille suunnattujen MLL:n ja Helsingin kaupungin harrastus sivustojen perusteella. Toisessa vaiheessa kehittämistyön tueksi haettiin aineistoa 13–15-vuotiailta nuorilta (n=49) kyselylomakkeen avulla. Kerätty aineisto analysoitiin laadullisen sisällönanalyysin perusteita noudattaen. Saadun aineiston perusteella lomaketta muokattiin koekäyttöä varten. Lokakuun 2012 aikana mielenkiinnon kohteiden kartoituslomake ja sen käyttöohje toimitettiin työelämäyhteistyökumppanille, HYKS:n nuorisopsykiatrian klinikkaryhmän toimintaterapeuteille (n=5), jotka koekäyttivät sitä asiakastyössä 13–15-vuotiaiden nuorten kanssa. Myös toimintaterapeuteilta kerättiin kyselylomakkeen avulla aineistoa, joka analysoitiin laadullisen sisällönanalyysin perusteita noudattaen. Opinnäytetyön viimeisessä vaiheessa lomaketta muokattiin vielä työelämäyhteistyökumppanilta saadun aineiston perusteella.</p> <p>Kehittämistyön tuotoksena valmistui asiakastyöhön tarkoitettu, 13–15-vuotialle suunnattu Mielenkiinnon kohteiden kartoituslomake ja sen käyttöohje.</p>	
<p>Avainsanat</p>	<p>kehittämistyö, nuoret, vapaa-aika, mielenkiinnon kohteiden kartoittaminen, tiedonkeruu</p>

Author(s) Title Number of Pages Date	Toni Eronen, Johan Pirttikangas Translating and Modifying the Interest Checklist UK for Use with Finnish Adolescents 13 to 15 Years of Age 41 pages + 4 appendices 8 November 2012
Degree	Bachelor of Health Care
Degree Programme	Occupational Therapy
Specialisation option	Occupational Therapy
Instructor(s)	Kaija Kekäläinen, Senior Lecturer Sanna Piikki, Senior Lecturer
<p>The aim of this thesis was to translate and modify the British version of the Interest Checklist (The Interest Check List UK) and its manual. The Interest Checklist is used to gather information about client's interests in occupational therapy. These interests and themes can be used in the design and implementation of the occupational therapy process. Interests vary according to time, culture and age group, so the form can be modified in different countries in order to be compatible with these variables. This principle was used to modify our version of the Interest Checklist to suit Finnish adolescents between 13 to 15 years of age.</p> <p>The developmental work complies with the theory of constructive research which allows versatile use of methods in the development process. As material in the development process of the checklist form we used literature and internet sources as well as the viewpoints of the partners. At the first stage, the checklist form was modified by literature and internet sources like The Mannerheim League for Child Welfare and the City of Helsinki hobby site for adolescents. At the second stage, a questionnaire was given to adolescents between 13 to 15 years of age (n = 49) to support the development material. The collected data was analyzed using qualitative content analysis criteria. Based on the data of the questionnaire the checklist form was modified for experimental use. During October 2012, the Interest Checklist and its manual were sent to our work life partner, Helsinki University Central Hospital Adolescent Psychiatry Clinic. A group of occupational therapists (n=5) tested the form and the manual as a part of their work with clients between 13 and 15 years of age. We also collected data from the occupational therapists through a questionnaire which was analyzed by qualitative content analysis criteria. At the final stage of the thesis, the form was modified based on the data of the questionnaire collected from the occupational therapists.</p> <p>The output of the developmental thesis was the Interest Checklist and its manual modified for Finnish adolescents between 13 to 15 years of age to be used in client work.</p>	
Keywords	developmental work, adolescent, leisure, interest identification, data gathering

Sisällys

1	Johdanto	1
2	Kehittämistyötä tukeva tietoperusta	3
2.1	Inhimillisen toiminnan malli	3
2.2	Asiakaskeskeisyys	4
2.3	Vapaa-ajan määritelmiä toimintaterapiassa	5
3	Nuoret asiakasryhmänä	5
3.1	Nuoren kehitys	6
3.2	Nuorten vapaa-ajan merkitys	6
4	Mielenkiinnon kohteiden kartoituslomakkeen kehittämisprosessi	7
4.1	The Interest Checklist	7
4.2	Muokattavan Mielenkiinnon kohteiden kartoituslomakkeen valinta	8
4.3	Aiheen rajaus	9
4.4	Yhteistyökumppanit	11
4.5	Tutkimusmenetelmä ja tutkimusprosessin vaiheet	11
4.6	Lomakkeen sisällön muokkaus	15
4.6.1	Toiminnan muotojen muokkaus	15
4.6.2	Toiminnan muotojen luokituksen muokkaaminen	17
4.7	Käyttöohjeen suomentaminen ja mukauttaminen	19
4.8	Kehittämistyö yhteistyökumppaneiden kanssa	21
4.8.1	Aineiston analysointi	22
4.8.2	Tulosten esittely ja johtopäätökset	26
4.8.3	Jatkokehittämissuositukset	33
5	Pohdinta	34
	Lähteet	39
	Liitteet	
	Liite 1. The Interest Checklist UK ja käyttöohje	
	Liite 2. Opinnäytetyön tutkimuslupahakemus	
	Liite 3. Haastateltavan suostumuslomake	
	Liite 4. Mielenkiinnon kohteiden kartoituslomake 13–15-vuotiaille ja käyttöohje	

1 Johdanto

Opinnäytetyömme on kehittämistyö, jonka tavoitteena oli suomentaa ja muokata The Interest Checklist UK -lomake ja sen käyttöohje soveltuvaksi suomalaisten 13–15-vuotiaiden nuorten mielenkiintoisten vapaa-ajan toiminnan muotojen kartoittamiseen.

Lomakkeen ensimmäisen version kehitti Janice M. Matsutsuyu vuonna 1969 ja se ilmestyi artikkelin muodossa nimellä The Interest Checklist (1969: 323). Kielhofner ja Neville jatkokehittivät vuonna 1983 lomakkeesta The Modified Interest Checklistin. Lomake on tarkoitettu vapaa-ajan mielenkiinnon kohteiden kartoittamiseen ja se soveltuu nuorille, aikuisille ja iäkkäille. Lomaketta on useissa maissa käännetty ja sisältöä muokattu paremmin kyseistä kulttuuria vastaavaksi. Esimerkiksi Britanniassa lomakkeen sisältöä sekä ohjeistusta on muokattu. Japanissa siitä on tehty ikääntyneille suunnattu versio. (Kielhofner – Forsyth – Suman – Kramer – Nakamura–Thomas – Yamada – Cordeiro – Keponen – Pan – Henry 2008: 238.)

Lomakkeen kehittämistarve perustui työelämän käyttökokemuksiin, joissa oli vahvasti noussut esille sen sisällön muokkaaminen sekä käyttöohjeen suomentaminen. Erityisesti nuoret olivat kokeneet lomakkeen sisältämät toiminnot vanhentuneiksi tai puutteellisiksi. Toimintaterapeutti Leena Nyandou, joka on 2000-luvun alussa tehnyt opinnäytetyönään The Interest Checklistist UK:sta suomalaisen version, kertoi käyttäneensä tekemäänsä versiota nuorten asiakkaiden kanssa ja todenneensa, ettei lomakkeen sisältö soveltunut nykyajan nuoriille. Saimme häneltä myös tiedon, että hänen versionsa jäi joiltakin osin vajaaksi, esimerkiksi lomakkeen käyttöohje jäi suomentamatta. Johdospäätöksenä näistä asioista hän ilmoitti, että muokatulle versiolle olisi käyttöä. (Nyandou 2012.)

Yhtenä keskeisenä käsitteenä opinnäytteessämme on toiminnan muoto. Toiminnan muodot viittaavat tietystä ympäristössä tai yhteydessä tehtäviin asioihin. Toiminnan muodot ovat tunnistettavia, yhtenäisiä ja asiaankuuluvia suoriutumisen ulottuvuuksia, lisäksi ne ovat olemassa yhteisesti jaetussa kollektiivisessä tietoperustassa. Toiminnan muodot ovat yleisesti nimettyjä, esimerkiksi kirjan lukeminen. (MOHOST: 9.) Käytämme rinnakkain kahta termiä, toiminnan muoto ja toiminta. Nuorille muokatussa lomakkeessa käytämme termiä toiminta viitatessamme esimerkiksi luisteluun, askarteluun ja musiikin kuunteluun. Lomakkeen käyttöohjeessa ja raporttiosuudessa käytämme edellä

mainituista termiä toiminnan muoto. Päädyimme tähän jaotteluun siksi, että nuoret eivät todennäköisesti ymmärrä toimintaterapiassa käytettävää termiä toiminnan muoto, vaan heille toiminta on arkisempi ja selvempi termi. Tällä ratkaisulla pyrimme edistämään lomakkeen ymmärrettävyyttä asiakkaiden osalta.

Toimintaterapiassa tärkeänä osana on mahdollistaa yksilöitä osallistumaan heitä tyydyttäviin ja mielekkäisiin toiminnan muotoihin. Yksilön motivointi toiminnan muotoihin tai aktiviteetteihin osallistumiseksi on tärkeää ja tässä olennaista on löytää ne tekijät, jotka mahdollisesti ohjaavat yksilöä osallistumaan toimintaan. Toimintaterapeutin tulee tunnistaa yksilön kokemus ja merkitys toiminnasta. (Finlay 2004: 49.) Viime aikoina Suomessa julkaistut nuoriin kohdistuneet tutkimukset korostavat myös vapaa-ajan merkitystä nuoren kehityksessä ja osoittavat tarvetta huomioida nuoria entistä paremmin vapaa-aikaan liittyvän toiminnan suunnittelussa, toteuttamisessa ja siihen osallistumisessa. Esimerkiksi Nuorten vapaa-aika tänään -tutkimuksen (2011) mukaan eriarvoisuuden vähentämistä pidetään edelleen keskeisenä yhteiskunnallisena tavoitteena ainakin lasten ja nuorten kohdalla. Nuoren elämässä monet ulkoiset olosuhteet, kuten esimerkiksi kouluvaikeudet kaventavat yksilön toimintamahdollisuuksia. Vaikka vapaa-ajan viettämisen tavat ja kontekstit ovatkin usein yhteydessä yhteiskunnan rakenteisiin puitteisiin ja niiden määrittelemiin mahdollisuuksiin ja rajoituksiin, vapaa-aika voi edistää nuorten suotuisaa kehitystä eli toimia myönteisenä resurssina. Mikäli tasavertaisia mahdollisuuksia vapaa-aikaan osallistumiseen pidetään tärkeänä, on keskeistä ymmärtää tekijöitä, jotka asettavat rajoituksia niiden toteutumiselle. Yhtä lailla keskeisenä voidaan pitää sen pohtimista mikä arvotetaan hyväksi vapaa-ajaksi, mitä siihen ohjaamisella tarkoitetaan, kenen lähtökohdista sitä määritellään ja minkä verran nuorille jätetään tilaa tässä määrittelyssä. (Kestilä – Määttä – Peltola 2011: 129–144.)

Käytännön tavoitteenamme on, että muokatun lomakkeen avulla nuoria voidaan auttaa entistä tehokkaammin löytämään ja pohtimaan mielenkiintoisia toiminnan muotoja sekä teemoja, esimerkiksi harrastuksia, pelejä, leikkejä. Näitä voidaan käyttää osana nuoren toimintaterapiaa ja/tai niihin osallistumista voidaan tukea. Opinnäytetyön tuotoksen eli lomakkeen ja sen käyttöohjeen on tarkoitus soveltua välineeksi toimintaterapeuttien tai mahdollisesti muiden nuorten kanssa toimivien alan ammattilaisten käyttöön harkinnan mukaan ja sen avulla voidaan kerätä tietoa nuorten nykyaikaisista mielenkiinnon kohteista.

2 Kehittämistyötä tukeva tietoperusta

Tässä luvussa esittelemme teoriaa, joka oli vahvasti tukemassa kehittämistyötämme ja sen tavoitteena on myös auttaa opinnäytteeseemme tutustuvia ymmärtämään paremmin aiheitamme. Aluksi kuvaamme Inhimillisen toiminnan mallia, johon Mielenkiinnon kohteiden kartoituslomake (Interest Checklist) vahvasti liittyy. Inhimillisen toiminnan mallista olemme valinneet mukaan mielenkiintoihin liittyvät tekijät. Esittelemme toimintaterapian näkökulmasta asiakaskeskeisyyttä, joka on tärkeä osa Mielenkiinnon kohteiden kartoituslomakkeen käyttöä. Lopuksi tarkastelemme toimintaterapian erilaisia vapaa-ajan määritelmiä.

2.1 Inhimillisen toiminnan malli

Nykypäivän toimintaterapiassa Mielenkiinnon kohteiden kartoituslomake on osa Gary Kielhofnerin kehittämää Inhimillisen toiminnan mallia (Model Of Human Occupation, MOHO) (Kielhofner ym. 2008: 238–239). Sillä kerätään itsearviointina tietoa asiakkaan mielenkiinnon kohteista ja se soveltuu käytettäväksi nuorten, aikuisten ja iäkkäiden kanssa. (Forsyth – Kielhofner 2008: 160.) Inhimillisen toiminnan malli määrittelee mielenkiinnon osaksi ihmisen tahdon (volition) alajärjestelmää (Kielhofner 2008: 42–46).

Tahto määritellään ajatuksiksi ja tunteiksi itsestä toimijana, kun ihminen ennakoi (anticipate), valitsee (chooses), kokee (experiences) ja tulkitsee (interprets) sitä mitä hän tekee (Kielhofner 2008: 47). Tahdon alajärjestelmä koostuu henkilökohtaisesta vaikuttamisesta (personal causation), arvoista (values) ja mielenkiinnoista (interests) (Kielhofner 2008: 32–50). Seuraavaksi esittelemme tarkemmin ainoastaan mielenkiintojen osuutta.

Mielenkiinnon kohteet ovat asioita, joiden tekemisen yksilö kokee nautinnollisena tai miellyttävänä. Mielenkiinnon kohteet ovat hyvin yksilöllisiä. Nautinto (enjoyment) voi vaihdella yksinkertaisten arkirutiineiden tekemisestä saatavasta tyydytyksestä aina intohimoisista toiminnoista saatavaan intensiiviseen nautintoon. (Kielhofner 2008: 42–43.)

Kielhofnerin (2008: 43–44) mukaan miellyttävyyden tunne voi syntyä monista erilaisista tekijöistä ja yleensä näitä tekijöitä on useita kyseisessä toiminnassa:

- Fyysinen mielihyvä
- Tiettyjen materiaalien tai välineiden käsittely

- Älyllinen haaste
- Taiteen tuoma esteettinen nautinto
- Haasteen ja omien taitojen kohtaaminen
- Mielihyvää tuovan tuotteen valmistaminen
- Kaverillinen kontakti toisten ihmisten kanssa

Jokaisella ihmisellä on yksilöllinen mielenkiinnon kaava (interest pattern) suosimistaan asioista, mikä on seurausta omista kokemuksista. Vammautuminen ja sairastuminen voivat uhata mielihyvän ja nautinnon kokemista elämässä. Fyysiset ja psyykkiset sairaudet voivat poistaa mieltymyksiä toiminnan muotoja ja toimintaa kohtaan tai tilalle voi tulla ongelmallisia toiminnan muotoja. Tällöin haasteeksi voi tulla uusien mielenkiinnon kohteiden löytäminen tai uudet tavat käyttää mielenkiinnon kohteita. (Kielhofner 2008: 44–45.)

2.2 Asiakaskeskeisyys

Toimintaterapiassa asiakaskeskeinen (client-centered) lähestymistapa viittaa yhteistyöhön asiakkaan kanssa tämän toiminnan mahdollistamiseksi (enabling occupation). Asiakas voi olla yksilö, ryhmä, yhteisö, virasto tai muut vastaavat. Toimintaterapeutti kunnioittaa asiakasta ja ottaa hänet mukaan päätöksen tekoon, neuvoo ja pyrkii yhdessä asiakkaan kanssa vastaamaan asiakkaan tarpeisiin. Tätä varten asiakkaalle tulee tarjota tietoa, jotta hän voi tehdä perusteltuja päätöksiä. Terapian suunnitelmat ja toiminnot tulisi suunnitella huomioiden asiakkaan näkemykset, arvot, roolit, kulttuuri ja ympäristö. Asiakaskeskeisen toimintaterapian tulisi olla joustavaa ja olla asiakkaan saavutettavissa. Asiakaskeskeinen toimintaterapia on vaihtelevaa terapeutin ja asiakkaan osallistumisen näkökulmasta. Asiakas voi paikoin olla kykenemätön tekemään päätöksiä, jolloin toimintaterapeutti voi tehdä enemmän ehdotuksia terapian suunnan ja toiminnan muotojen suhteen. (Baptiste – Law – Polajtako – Townsend 1997: 49, 51–52.)

Tärkeimpiä kohteita asiakaskeskeisessä lähestymistavassa on tunnistaa kuka asiakas on. Asiakkaan tahtoa tulee kunnioittaa ja häntä tulee auttaa toiminnallisten päämäärien kehittämisessä. Terapia tulee suunnitella asiakkaalle mielekkäiden ja merkityksellisten toiminnan muotojen kautta. (Baptiste ym 1997: 52.)

Asiakaskeskeisyys oli tärkeässä osassa lomakkeen kehittämistyössä. Teimme yhteistyötä 13–15-vuotiaiden peruskoululaisten kanssa keräten heiltä kommentteja lomak-

keeseen muokkaamistamme toiminnan muodoista. Olimme keränneet internetlähteistä nykyaikaisia ja suomalaisille nuorille suunnattuja toiminnan muotoja ja pohtineet niitä itse. Näkemyksemme mukaan nuoret olivat kuitenkin parhaita asiantuntijoita siinä, minkälaisista toiminnan muodoista he ovat oikeasti kiinnostuneita. Yhteistyön kautta saimme hyviä kehittämissuhteita lomakkeeseen ja toiminnan muotoihin.

2.3 Vapaa-ajan määritelmiä toimintaterapiassa

Suomalaisessa toimintaterapiassa käytettävä Toimintaterapianimikkeistö 2003 määrittää vapaa-ajan asiakkaan omien voimavarojen lisäämiseen tähtääviksi toiminnoiksi. Nämä toiminnot perustuvat henkilön omiin kiinnostuksiin ja vapaaehtoisuuteen. (Aralinna – Holma – Suomen Toimintaterapeuttiliitto Ry 2003: 34)

Yhdysvaltalaisessa toimintaterapiassa vapaa-aika määritellään vapaaehtoisiksi toiminnoiksi, joihin henkilö on sisäisesti motivoitunut. Näitä toiminnan muotoja tehdään omalla vapaalla ajalla. Tällöin henkilö ei ole sidoksissa pakollisiin toiminnan muotoihin, kuten työ, itsestä huolehtiminen tai lepo. Vapaa-aika käsitteenä sisältää tutkimisen (exploration), jolloin henkilö tunnistaa omat mielenkiintonsa (interests), taitonsa (skills), mahdollisuudet (opportunities) ja asianmukaiset vapaa-ajan toiminnot (appropriate leisure activities). Vapaa-aikaan osallistuminen (participation) tarkoittaa asianmukaisten vapaa-ajan toiminnan muotojen suunnittelua ja niihin osallistumista. Tasapaino muiden toiminnan kategorioiden kanssa on tärkeää. Vapaa-aikaan osallistumiseen liittyy myös tarvittavien asianmukaisten välineiden hankkiminen ja käyttö. (AOTA 2008: 632.)

Tässä kehittämistyössä suomennettu ja muokattu lomake tarkastelee nimenomaan vapaa-ajan mielenkiinnon kohteita. Mielenkiinnon kohteita voi sinänsä olla elämän eri osa-alueilla, esimerkiksi mielenkiinto tietyn tyyppistä työtä kohtaan.

3 Nuoret asiakasryhmänä

Nuoruus on länsimaissa ymmärretty siirtymävaiheeksi lapsuudesta aikuisuuteen ja ajaksi yhteiskunnassa tarvittavien taitojen oppimiseen sekä itsenäistymiseen perheestä. (Aapola – Kaarninen 2003: 12). Tässä luvussa perehdymme nuoruuden merkitykseen aikuiseksi tulemisessa. Kuvaamme myös nuorten vapaa-aikaa yhteiskunnallisella tasolla ja nuorten vapaa-ajan muuttumista ajan kuluessa. Kappaleessa esitettyjen asioiden kautta pyrimme antamaan taustatietoa Mielenkiinnon kohteiden kartoituslomakkeen käyttämisestä nuorten kanssa.

3.1 Nuoren kehitys

Nuoruus sijoitetaan ikävuosien 12–22 väliin. Tämän vaiheen loppupuolella yksilölle on kehittynyt jo melko muuttumaton aikuisen persoonallisuus. Nuoruudessa persoonallisuuden rakenteet järjestäytyvät uudelleen vakiintuen sen jälkeen. Nuoruudessa psyykinen kasvu on voimakasta kehittymistä ollen myös samanaikaista, ajoittaista taantumista psyykkisissä toiminnoissa. Taantumien myötä lapsuuden ajan toiveet onnistumisineen ja epäonnistumisineen tulevat uudelleen käsittelyyn. Samoin lapsuuden traumoja työstetään mielessä uudelleen. Lapsuuden ajan häiriöitä voidaan ratkaista ja korjata, koska nuorelle on kehittynyt valmiimmat henkiset ominaisuudet ja tästä syystä nuoruutta pidetään toisena mahdollisuutena persoonallisuuden rakentumiselle. Nuoruusikä jaetaan kolmeen vaiheeseen: 12–14-vuotiaat kuuluvat varhaisnuoruuteen, 15–17-vuotiaat varsinaiseen nuoruuteen ja jälkinuoruuteen kuuluvat 18–22-vuotiaat (Aalberg – Siimes 2010: 67-68).

Keskittymällä nuoruuden alkupäähän voidaan tehostaa mahdollisimman varhaista vaikuttamista nuoren terapiassa. Mikäli nuori ei ole motivoitunut omaan terapiaan, häntä voidaan tukea etsimällä lomakkeen avulla hänelle mielenkiintoisia toiminnan muotoja käytettäväksi osana terapiaa. Kun tämä tehdään mahdollisimman varhaisessa vaiheessa, mahdollisuus onnistua terapiassa kasvaa.

3.2 Nuorten vapaa-ajan merkitys

Versiomme Mielenkiinnon kohteiden kartoituslomakkeesta keskittyy pelkästään vapaa-ajan toimintojen kartoittamiseen. Tästä syystä pidämme tärkeänä ymmärtää suomalaisten nuorten vapaa-ajan nykyaikaisia merkityksiä.

Vapaa-ajan ja koulutuksen suhde sekä merkitykset määräytyvät ajan, paikan ja sukupolvien mukaan. Isovanhemmille koulunkäynti saattoi olla vapaa-aikaa, joka merkitsi vapautta tehdas- tai peltotöistä ja mahdollisuutta parantaa sosiaalista asemaa. Nykynuorille vapaa-aika tuntuu käsitteenä kattavan koulun ulkopuolelle jäävän tilan ja ajan. (Määttä – Tolonen 2011: 5–6.) Vapaa-ajan toiminnot sisältävät vapaasti valitut toiminnot ja harrastukset, joihin osallistutaan mielihyvän perusteella. Vapaa-aikaan sisältyy esimerkiksi leikkiä ja sosiaalisia yhteyksiä. (Finlay 2004: 41.)

Vapaa-aika tuo yleensä nuorille positiivisia mielikuvia, kuten vapautta, omaa aikaa, itse valittua tekemistä ja seuraa sekä virkistymistä työstä ja koulusta. Nykyisin vallitsevassa

hektisessä kilpailuyhteiskunnassa vapaa-aika voidaan nähdä vastapainona kiireelle ja pakolle. Työnteon arvostus on vähenemässä, mutta vapaa-ajan arvostus on vastavasti nousussa kaikissa ikäryhmissä. Vapaa-ajan merkityksellisyydelle juuri nuorille on useitakin syitä: vaikka perhe on heille tärkeä, luovat he itsenäistymisvaiheessaan perheen ulkopuolisia ihmissuhteita, kokeilevat eri identiteettejä ja toiminnan muotoja sekä hankkivat itsenäisessä elämässä tarvittavia taitoja. Vapaa-aika on tässä kokeilussa ja suhteiden luomisessa keskeinen toimintakenttä. Vapaa-ajan toiminnoilla on siis tärkeä rooli identiteetin rakentumisessa ja erityisesti nuorille tämä on tärkeää siirryttäessä nuoruudesta kohti aikuistumista. (Määttä – Tolonen 2011: 5–6.)

Nuorten vapaa-ajan tutkimus (2009) korostaa mielekkään vapaa-ajan merkitystä nuorten hyvinvoinnin kannalta. Nuorille vapaa-aika on erityisen tärkeää, johtuen nuoruusvuosien aiheuttamasta kiireestä ja paineesta, jossa työ, opiskelu ja itsenäistyminen ja vievät paljon nuoren aikaa ja energiaa. Ikääntymisen myötä vapaa-ajan merkitys vähenee, johtuen siitä, että sitä on aiempaa enemmän. Mitä vähemmän vapaa-aikaa on, sitä tärkeämmäksi se koetaan. (Myllyniemi 2009, 3–8.)

4 Mielenkiinnon kohteiden kartoituslomakkeen kehittämisprosessi

Tässä luvussa avaamme kehittämisprosessin vaiheet, miten The Interest Checklist UK -lomake sekä sen käyttöohje suomennettiin ja muokattiin 13–15-vuotiaiden suomalaisten nuorten vapaa-ajan mielenkiinnon kohteiden kartoittamiseen soveltuvaksi. Aluksi esittelemme alkuperäistä The Interest Checklistia ja siirrymme siitä perusteluihin The Interest Checklist UK:n valikoitumisesta kehittämistyömme pohjaksi. Kerromme perustelut rajata opinnäytteemme kohdentumaan 13–15-vuotiaiden suomalaisten nuorten vapaa-ajan mielenkiinnonkohteiden kartoittamiseen. Esittelemme kehittämisprosessiin valitsemamme tutkimusmenetelmän, siihen liittyvän prosessin ja käytetyt menetelmät. Lopuksi käymme läpi lomakkeen ja käyttöohjeen muokkaamisen vaiheita ja yhteistyökumppaneiden kanssa tehtyä kehittämistyötä.

4.1 The Interest Checklist

Janice M. Matsutsuyun (1969) artikkeli The Interest Checklist sai alkunsa siitä ongelmasta, että toimintaterapian yksi merkittävä osa oli hyödyntää potilaan mielenkiinnonkohteita, mutta tuolloin ei kuitenkaan ollut tieteellistä tutkimusta mielenkiinnonkohteiden systemaattisesta käytöstä. Potilasta motivoivan toiminnan valinta jäi pääasiassa toimintaterapeutin vastuulle. Näin valittu toiminnan muoto saattoi vastata hoidon tavoitteisiin,

mutta jätti usein kyseenalaiseksi potilaan sitoutumisen valittuun toimintaan. (Matsutsuyu 1969: 323.)

The Interest Checklist perustui ajatukseen arviointivälineestä, joka antaa kuvaa potilaan käyttäytymisestä ja yksilöllisistä eroavaisuuksista. The Interest Checklist ei kuitenkaan vastannut psykometristen arviointivälineiden tarkkoihin vaatimuksiin, joten siitä muodostui kyselyn tyyppinen kartoituslomake (checklist). (Matsutsuyu 1969: 326.) Myös Klyczek, Bauer–Yox ja Fiedler (1997) totesivat The Interest Checklistin faktori-analyyssissaan, että väline on hyvä tunnistettaessa potilaan mielenkiinnon kohteita ja valittaessa tätä kautta mielekkäitä toiminnan muotoja terapiaan, mutta toimintaterapeutin pitää olla varovainen tulkinnoissaan The Interest Checklistin pisteiden suhteen. (Klyczek, Bauer–Yox ja Fiedler 1997: 815.) The Interest Checklistiä tulee käyttää yhdessä muiden arviointivälineiden kanssa (Matsutsuyu 1969: 326).

The Interest Checklist sisälsi 80 toiminnan muotoa, jotka toimintaterapeutit ja yliopistosta valmistuvat toimintaterapeuttiopiskelijat yhdessä olivat valinneet. Valinnoissa oli kolme kriteeriä: 1. toiminnot piti olla yleisesti tunnettuja, 2. toiminnot piti luokitella asianmukaisesti. Luokat olivat käden taidot, fyysinen urheilu, sosiaaliset toiminnot, päivittäiset toiminnot ja kulttuuri/opiskelu, 3. toiminnot piti pystyä muokkaamaan käytettäväksi terapiaympäristössä. (Matsutsuyu 1969: 326.)

4.2 Muokattavan Mielenkiinnon kohteiden kartoituslomakkeen valinta

Vaihtoehtoja suomennettavaksi ja muokattavaksi Mielenkiinnon kohteiden kartoituslomakkeeksi oli useita. Edellä esitelty Matsutsuyun tekemä alkuperäinen, englanninkielinen The Interest Checklist vuodelta 1969 sisältää 80 eri toiminnan muotoa, joita lomakkeessa ei ole luokiteltu erikseen (esimerkiksi urheilu, kotona tehtävät toiminnot). Lomakkeessa on lisäksi kohdat mielenkiinnon voimakkuudesta: tavallinen (casual), voimakas (strong) ja ei kiinnostusta (no). (Matsutsuyu 1969:327.)

Kielhofner ja Neville tekivät lomakkeesta vuonna 1983 oman version ja sen nimeksi tuli The Modified Interest Checklist. Toiminnan muotoja lomakkeessa on 68 ja niitä päivitettiin jonkin verran, mutta suurin muutos käsittelee mielenkiintojen ajallista muutosta. Lomakkeessa kysyttiin kiinnostuksen tasoa toimintaa kohtaan viimeisen kymmenen vuoden ja viimeisen kuluneen vuoden ajalta. Lisäksi lomakkeessa kysytään osallistuu ko asiakas nykyään toimintaan ja haluaisiko asiakas tulevaisuudessa osallistua toimintaan. (Kielhofner ym. 2008: 238.)

Toimintaterapeutit David Heasman, Paul Brewer ja Gaurav Salhotra ovat muokanneet 2000-luvun alkupuolella The Modified Interest Checklistista brittiläiseen kulttuuriin soveltuvan version, The Interest Checklist UK:n. Kyseinen versio on suunnattu nuorille, aikuisille sekä iäkkäille ja toiminnan muotoja lomakkeessa on 74. Aikaisempiin versioihin muutoksena on tullut toiminnan muotojen luokitusten lisääminen näkyväksi suoraan lomakkeeseen. Näihin luokkiin kuuluvat esimerkiksi *terveys ja kuntoilu* sekä *luovat toiminnot*. Mielenkiintojen ajallinen tarkastelu on myös muuttunut sisältäen toiminnan muotoihin liittyvän menneen (past), nykyisen (present) ja tulevan (future) kiinnostuksen määrittelyn. Lisäksi lomakkeeseen on laadittu aikaisemmista eroava käyttöohje. (Heasman – Brewer 2008; Heasman – Salhotra 2008.)

Toimintaterapeutti Leena Nyandou teki vuonna 2006 The Interest Checklist UK:sta suomennoksen ja muokkasi toiminnan muotoja paremmin suomalaiseen kulttuuriin sopivaksi. Nyandoun tekemässä versiossa on 81 toiminnan muotoa. Nyandoun tekemässä versiossa on samat mielenkiinnon tason ja ajallisen määrään tarkastelut kuin The Interest Checklist UK:ssa. (Nyandou 2008: 14.)

Olemme valinneet suomennettavaksi ja muokattavaksi David Heasmanin, Paul Brewerin ja Gaurav Salhotran muokkaaman The Interest Checklist UK:n. Päädyimme valitsemaan tämän version, koska The Interest Checklist UK ja sen uusittu käyttöohje ovat virallisesti hyväksytyjä muokkauksia The Modified Interest Checklistista ja ne ovat saatavilla MOHO Clearinghousen verkkosivulta (MOHO Clearinghouse). Toiseksi The Interest Checklist UK:n kohdalla on tehty merkittävää kehittämistyötä. Esimerkiksi verrattuna The Modified Interest Checklistiin The Interest Checklist UK:sta löytyy toiminnan muotojen luokitukset (categories). Toiminnan luokitukset edistävät mielestämme entistä paremmin myös lomakkeesta puuttuvien toiminnan muotojen pohtimista, koska luokat kuten sosiaaliset toiminnot (social) voivat itsessään jo toimia ajatusten herättäjänä.

4.3 Aiheen rajaus

Yleensä yksittäinen Mielenkiinnon kohteiden kartoituslomake on suunniteltu käytettäväksi nuorten, aikuisten ja iäkkäiden kanssa (Kielhofner ym 2008: 160; Heasman - Salhotra 2008). Mielenkiinnon kohteiden kartoituslomakkeita on kohdennettu myös suoraan eri ikäryhmiin soveltuvaksi. Esimerkiksi Japanissa mielenkiinnon kohteiden kartoituslomakkeesta on kehitetty The Japanese Elderly Version of the Interest Checklist. (Kielhofner ym. 2008: 328.)

Olemme rajanneet opinnäytetyömme tuotoksen, eli lomakkeen ja sen käyttöohjeen soveltuvaksi suomalaisten, 13–15-vuotiaden nuorten vapaa-ajan mielenkiintojen kohteiden kartoittamiseen. Perustelemme valitsemaamme 13–15 vuoden ikäryhmää sillä, että se mahdollistaa varhaisen puuttumisen nuoren ongelmallisiin tilanteisiin nuoruuden alkupäässä. Lapsuuden ajan häiriöitä voidaan ratkaista ja korjata, koska nuorelle on kehittynyt valmiimmat henkiset ominaisuudet kuin lapsuudessa ja tästä syystä nuoruutta pidetään toisena mahdollisuutena persoonallisuuden rakentumiselle (Aalberg – Siimes 2010: 67). Toisaalta nuoruutta on vielä jäljellä ja nuoren kanssa on vielä mahdollista ratkoa ongelmia ennen kuin persoonallisuus ehtii vakiintua ennen aikuisuutta.

Mielenkiinnon kohteiden kartoituslomakkeet tulee muokata kyseiseen maahan ja kulttuuriin sopivaksi (Heasman – Brewer 2008; Kielhofner ym. 2008: 238). Olemme rajanneet oman mielenkiinnon kohteiden kartoituslomakkeen kulttuuriseksi määritelmäksi suomalaisuuden. Suomi on monikulttuurinen maa ja Suomessa asuu lukuisista eri maista ja kulttuureista saapuneita henkilöitä, esimerkiksi Virossa, Venäjältä, Somaliasta ja Irakista (Tilastokeskus 2012). Tämä tarkoittaa, että Suomessa on lukuisia eri kulttuureja ja tätä kautta erilaisia toiminnan muotoja ja toimintatapoja. Jos olisimme huomioineet nämä opinnäytetyössämme, niin meidän olisi pitänyt pyrkiä tasapuolisesti selvittämään toiminnan muotoja kaikista. Mielenkiinnon kohteiden kartoituslomaketta on tarkoitus aina muokata kyseiseen kulttuuriin ja aikaan sopivaksi, joten ei ole myöskään tarkoituksenmukaista kerätä samaan lomakkeeseen erilaisten kulttuurien toiminnan muotoja. Näillä perusteilla olemme päätyneet valitsemaan suomalaisuuden lomakkeemme kulttuuritaustaksi.

Emme pitäneet laajemmalle ikäryhmälle tai väestölle suunnatun lomakkeen toteuttamista mahdollisena yksittäisen opinnäytteen resurssien puitteissa. Laajemmassa mittakaavassa laadukkaan, asiakastyöhön soveltuvan lomakkeen kehittämistyö olisi vaatinut erittäin mittavaa tutkimustyötä sekä paljon laajempaa yhteistyötä.

Toiminnan muodot ovat kulttuurisidonnaisia ja tästä syystä niitä pitää tarkastella aina tietyn kulttuurin, eli asiakkaan näkökulmasta. Jotta toimintaterapiaintervention on mahdollista olla tehokas, toimintaterapeutin täytyy tunnistaa kulttuuriset vaikuttimet. (Finlay 2004: 44–45.) Käyttäessään Mielenkiinnon kohteiden kartoituslomaketta toimintaterapeutin tulee olla tietoinen asiakkaan kulttuuritaustasta ja tarvittaessa hankkia siitä itsenäisesti tietoa, jotta olisi mahdollista löytää asiakaskeskeisesti sopivia toiminnan muo-

toja. MOHO Clearinghousen kotisivuilta löytyy myös eri kulttuureihin muokattuja versioita Interest Checklistista (MOHO Clearinghouse).

4.4 Yhteistyökumppanit

Yhteistyökouluksi pyysimme helsinkiläisen peruskoulun 7., 8. ja 9. luokkia (yksi luokka jokaiselta vuositasolta). Otimme yhteyttä koulun rehtoriin ja hän ehdotti, että tekisimme yhteistyötä koulun terveystiedon opettajan kanssa. Terveystiedon tunnit olivat sopiva konteksti käsitellä ja kommentoida kyselyn avulla nuorille kohdennettua Mielenkiinnon kohteiden kartoituslomaketta.

Työelämän yhteistyökumppaneiksi haimme Helsingin yliopistollisen keskussairaalan Nuorisopsykiatrian klinikkaryhmän toimintaterapeutteja. Halusimme heidän testaavan lomakkeemme soveltuvuutta suomalaisten 13–15-vuotiaiden nuorten vapaa-ajan mielenkiinnon kohteiden kartoittamiseen, koska heillä oli riittävästi kokemusta, sopiva asiakasryhmä ja ympäristö lomakkeen testaamiseen. Toimintaterapeutit työskentelivät 13–17-vuotiaiden nuorten kanssa, he tekivät nuorille arviointeja osana toimintaterapiaprosesseja ja käyttivät arviointeihin erilaisia menetelmiä ja välineitä.

4.5 Tutkimusmenetelmä ja tutkimusprosessin vaiheet

Konstruktiiivinen tutkimus sopii lähestymistavaksi, jos kehittämistehtävänä on luoda jonkinlainen konkreettinen tuotos tai esimerkiksi mittari tai malli. Konstruktiiivisessa tutkimuksessa luodaan uusi rakenne ja siihen tarvitaan uutta käytännössä kerättävää tietoa ja olemassa olevaa teoreettista tietoa. Uusi rakenne voi myös parantaa sitä edeltävän ominaisuuksia. Oleellista on sitoa käytännön ongelma ja sen ratkaisu teoreettiseen tietoon. Ratkaisun on myös tärkeää osoittautua toimivaksi, joten lähestymistavassa korostuu tutkimuksen hyödyntäjien ja toteuttajien välinen vuorovaikutus ja yhteistyö. Keskeisessä asemassa ovat siis kehittämisen yhteys aikaisempaan teoriaan ja ratkaisun käytännön merkitys. (Ojasalo – Moilanen – Ritalahti 2009: 65–70.)

Konstruktiiivisen tutkimuksen teoria sopi hyvin lähestymistavaksi opinnäytetyöhömme, koska teimme kehittämistyötä jo olemassa olevaan Mielenkiinnon kohteiden kartoituslomakkeeseen (The Interest Checklist UK). Hyödynsimme kattavasti aikaisempaa lomakkeesta sekä siihen liittyvistä käsitteistä saatavilla olevaa teoretietoa. Kehittämistyöhömme kuului lomakkeen muokkaaminen suomalaisille 13–15-vuotiaille nuorille soveltuvaksi sekä lomakkeen käyttöohjeen suomentaminen. Kehittämistyön eri osiin käytimme niihin soveltuvaa teoreettista tietoa. Käytännössä kerättävää tietoa haimme

yhteistyökouluttamme kyselyn avulla. Toimivuuden testaamista varten meillä oli yhteistyökumppanina Helsingin yliopistollisen keskussairaalan Nuorisopsykiatrian klinikkar ryhmä.

Konstruktivisen tutkimuksen menetelmät voivat olla monipuolisia, sillä lähestymistapa ei varsinaisesti rajaa pois mitään menetelmää. Tarvittava aineisto kannattaa kerätä monipuolisesti, sillä konstruktivisessa tutkimuksessa tavoitteena on kehittää jotain uutta. Havainnointi, kyselyt, haastattelut ja ryhmäkeskustelut ovat konstruktiviselle tutkimukselle tyypillisiä menetelmiä. Kehittämistyössä korostuu myös yhteistyö ja tuotoksen käyttäjien tarpeita tulee huomioida ja tästä syystä tulevia käyttäjiä kannattaa ottaa mukaan kehittämisprosessiin mahdollisimman aikaisin. (Ojasalo ym. 2009: 68.)

Konstruktivisen tutkimuksen prosessissa erityisesti ratkaisun laatiminen vaatii teoreettisia perusteita ja koska tutkimus perustuu uusiin ideoihin ja innovointiin, uutta ideaa kannattaa testata ennen varsinaista testaamista. Konstruktivisen prosessin eri vaiheet tulee dokumentoida tarkasti ja käytettävät menetelmät tulee perustella. Kehittämishaaste on kirjattava selkeästi näkyviin ja työn tavoitteet perustella hyvin. Konstruktivisen tutkimuksen loppuvaiheessa mahdolliset erilaiset ratkaisuvaihtoehdot tulee esitellä ja arvioida. Lopullinen vaihtoehto on perusteltava ymmärrettävästi. (Ojasalo ym. 2009: 67.)

Kehitetyn ratkaisun toimivuuden arviointi tapahtuu käytännön tilanteissa. Kolmitasoisen markkinatestin (market-based validation) avulla voidaan testata kehiteltyä ratkaisua. Kehitelty ratkaisu onnistuu läpäisemään heikon markkinatestin (weak market test), jos ratkaisu otetaan käyttöön kohdeorganisaatiossa. Keskivahvan markkinatestin (semi-strong market test) läpäiseminen tarkoittaa, että useampi organisaatio ottaa kehitetyn ratkaisun käyttöön. Vahvan markkinatestin (strong market test) läpimeno tarkoittaa, että kehitetyn ratkaisun käyttöön ottaneet organisaatiot menestyvät paremmin kuin organisaatiot, joissa kehitelty ratkaisu ei ole käytössä. Huomion arvoista on, että heikonkaan markkinatestin läpäiseminen ei ole itsestäänselvyys. Usein käy niin, että organisaatiossa on todettu ratkaisun mahdollinen toimivuus, mutta sitä vain ei ole otettu käyttöön. (Kasanen – Lukka – Siitonen 1993: 253.) Kehitetyn ratkaisun toimivuutta voidaan käytännössä joskus arvioida myös pidemmän ajan kuluttua. Tämä voi johtaa siihen, että konstruktivisen tutkimuksen raporteista voi joskus puuttua lähestymistavalle ominainen ratkaisun testaus. Tämä on yleistä varsinkin opinnäyte- tai muissa töissä, jotka ovat aikatauluihin sidottuja. (Ojasalo ym. 2009: 68.)

Kasasen ym. (1993: 246) mukaan konstrukttiivisen tutkimusprosessin vaiheet voidaan jakaa kuuteen tekijään:

1. Mielekkään ongelman laatiminen.

Teimme aiheesta alkukartoitusta, joka tarkoitti käytännössä sitä, että olimme yhteydessä aikaisemman sisällöltään suomalaisen Mielenkiintojen kartoituslomakkeen tehneeseen Leena Nyandouhun ja toimintaterapeutteihin, jotka olivat työssään käyttäneet kyseistä versiota. Saimme molemmista lähteistä yhdenmukaiset tiedot lomakkeen kehittämistarpeista. Erityisesti nuoret olivat kokeneet lomakkeen toiminnot vanhentuneiksi tai vajaiksi. Lisäksi lomakkeen käytettävyyttä ja luotettavuutta oli parannettava kääntämällä lomakkeen käyttöohje suomeksi. Tämän taustaselvityksen jälkeen meillä oli näyttöä siitä, että muokatulle Mielenkiinnon kohteiden kartoituslomakkeelle on tarvetta sekä työelämän että asiakkaiden, erityisesti nuorten puolella.

2. Syvällisen teoreettisen ja käytännöllisen tiedon hankinta tutkimuksen ja kehittämisen kohteesta.

Haimme tietoa mielenkiinnon kohteiden kartoituslomakkeen eri versioista. Selvitimme minkälainen teoria ja viitekehys alkuperäiseen mielenkiinnon kohteiden kartoituslomakkeeseen sisältyvät. Otimme yhteyttä The Interest Checklist UK -lomaketta muokanneeseen toimintaterapeutti David Heasmaniin ja hän lähetti meille prosessikuvauksen lomakkeen sisällön muokkauksesta, *The Interest Checklist UK – Development Process* (2009). Tätä prosessikuvausta pystyimme hyödyntämään oman lomakkeemme kehittämistyössä.

Perehdyimme tarkemmin aikaisemmin julkaistujen lomakkeiden muokkaamisprosessiin ja huomasimme käyttämiemme lähteiden perusteella, ettei lomakkeiden kehittämistyötä oltu tehty aikaisemmin yhteistyössä asiakasryhmien kanssa. Kehittämistyössä on käytetty pääosin kirjallisuutta sekä toimintaterapian ammattilaisten konsultaatiota (Matsutsuyu 1969: 326; Heasman 2009).

Etsimme kirjallisuudesta teoretietoa opinnäytetyömme aiheen rajauksen mukaisista käsitteistä nuorista, nuorten kehityksestä ja nuorten vapaa-ajasta. Mielenkiinnon ja vapaa-ajan käsitteiden määritelmiä haimme toimintaterapian kirjallisuudesta.

3. Ratkaisujen laatiminen.

Tutkimme eri versioita mielenkiinnon kohteiden kartoituslomakkeista ja vertailimme niitä valitaksemme mielestämme sopivan version muokattavaksi.

Teimme muokkauksia lomakkeen toiminnan muotoihin etsimällä luotettavaa, ajankoh- taista tietoa nuorten vapaa-ajan toiminnoista. Huomasimme, että kirjallisuudesta löy- simme erittäin tärkeää taustatietoa suomalaisten nuorten vapaa-ajasta, mutta konkreet- tisia toiminnan muotoja niissä ei käsitelty. Päätimme etsiä tietoa nuorten konkreettisista vapaa-ajan toiminnoista internetistä. Käytimme ainoastaan luotettavia ja tunnettuja sivustoja, esimerkiksi Helsingin kaupungin Nuorisosiainkeskuksen internetsivua, josta löysimme konkreettisia vapaa-ajan toiminnan muotoja suomalaisille nuorille (Nuori- soasiainkeskus 2012). Sivuilla olevat toiminnan muodot olivat suunniteltu 11–19- vuotiaiden ikäryhmälle, joten 13–15-vuotiaat sijoituivat tähän varsin hyvin. Muok- kasimme myös lomakkeen toiminnan luokituksia sekä käyttöohjetta.

4. Ratkaisun toimivuuden testaus ja konstruktion oikeellisuuden osoittaminen.

Koska konstruktivisessa tutkimuksessa ratkaisun on tärkeää osoittautua toimivaksi, korostuu lähestymistavassa tutkimuksen hyödyntäjien ja toteuttajien välinen vuorovai- kutus ja yhteistyö. (Ojasalo – Moilanen – Ritalahti 2009: 65–70.) Toimitimme muokatun lomakkeen peruskoulun 13–15-vuotiaille nuorille tarkasteltavaksi ja kommentoitavaksi. Toisessa vaiheessa lomake toimitettiin HYKS:n nuorisopsykiatrian toimintaterapeuttien koekäyttöön 13–15-vuotiaiden nuorten kanssa. Toimintaterapeuttien käyttökokemuksi- en mukaan lomaketta pyrittiin vielä muokkaamaan ennen opinnäytetyön palauttamista.

5. Ratkaisussa käytettyjen teoriakytkentöjen näyttäminen ja ratkaisun uutuusarvon osoittaminen.

Keräsimme palautetta sisällöltään päivitetyn lomakkeen toiminnoista ja toiminnan muo- tojen luokituksista lomaketta tarkastelleilta 13–15-vuotiailta koululaisilta ja lomaketta koekäyttäneiltä toimintaterapeuteilta. Vapaasti suomennetusta ja muokatusta käyttöoh- jeesta keräsimme palautetta lomaketta koekäyttäneiltä toimintaterapeuteilta.

6. Ratkaisun soveltamisalueen laajuuden tarkastelu.

Kasasen ym. (1993: 253) kolmiportaisen markkinatestin osalta meillä oli mahdollisuus tarkastella ensimmäisen, heikon markkinatestin läpäisyä. Tällöin tarkastelemme otti- vatko lomaketta testanneet toimintaterapeutit sen käyttöönsä. Tosin huomioitavaa on, että koska kyseessä on opinnäytetyö. Emme ehdi saada täyttä varmuutta siitä tuleeko

muokattu lomake oikeasti käyttöön sitä testanneessa yksikössä. Heiltä saadun palautteen avulla voimme saada viitteitä siitä, tullaanko kyseistä versiota käyttämään työelämässä vai onko lomaketta ja käyttöohjetta syytä jatkokehittää tulevissa opinnäytetöissä.

4.6 Lomakkeen sisällön muokkaus

Tässä kappaleessa esittelemme tarkemmin lomakkeen muokkaamista. Kerromme lomakkeen toiminnan muotojen muokkaamisesta 13–15-vuotiaille suomalaisille nuorille soveltuviksi sekä perustelut toiminnan muotojen luokitusten muokkaamiseen.

4.6.1 Toiminnan muotojen muokkaus

The Interest Checklist UK (Heasman – Brewer 2008) sisältää lukuisia länsimaalaiseen kulttuuriin ja nuorille, aikuisille ja ikääntyneille sopivia toiminnan muotoja, esimerkiksi jalkapallo, lukeminen, laulaminen, musiikin kuuntelu, tanssi, elokuvat ja käsityöt. Tämä tarkoittaa, että lomakkeeseen jäi useita alkuperäisiä toiminnan muotoja, jotka vain suomennettiin. Lomakkeessa oli kuitenkin joitakin selkeästi brittiläiseen kulttuuriin liittyviä toiminnan muotoja, kuten kriketti, darts ja maahockey, jotka jätimme pois omasta lomakkeestamme, koska ne eivät ole suomalaisten nuorten nykyään suosimia toiminnan muotoja. Lomakkeessa oli myös joitakin selkeästi aikuisille suunnattuja toiminnan muotoja, esimerkiksi baareissa, pubeissa ja yökerhoissa käyminen, jotka otimme myös pois listalta, koska muokkasimme lomakkeen sisältöä alaikäisille nuorille. Vastaavasti lisäsimme lomakkeeseen suomalaiseseen kulttuuriin liittyviä toiminnan muotoja, kuten saunomisen ja hiihtämisen.

Helsingin kaupungin Nuorisoasiainkeskuksen verkkosivuilta haimme 12–19-vuotiaille kohdennettuja, nykypäivän harrastuksia. Nuorisoasiainkeskus pyrkii siihen, että sivustolla oleva sisältö on mahdollisimman laadukasta ja ajantasaista. (Nuorisoasiainkeskus 2012.) Sivustolla on paljon yksilöille ja toisaalta ryhmille soveltuvia harrastuksia, esimerkiksi kankaanpainanta, biisien tekeminen, sähly ja skeittaus. Myös 11–19-vuotiaille nuorille tehdystä Nuoret Helsingissä 2011 -tutkimuksesta ”Täydellinen päivä” (Nyholm 2011: 2,4) löysimme useita samoja toiminnan muotoja. Sivuston harrastukset täyttivät hyvin alkuperäisen Interest Checklistin, Matsutsuyun (1969: 326) artikkelissa esitetyt kriteerit lomakkeeseen valittaviksi toiminnoiksi:

1. Toiminnot tulee olla yleisesti tunnettuja. Nuorisoasiainkeskuksen (Nuorisoasiainkeskus 2012) sivuston harrastukset ovat yleisesti tunnettuja, kuten esimerkiksi jalkapallo ja

valokuvaus. Koska opinnäytetyömme koskee nuoria, halusimme löytää lomakkeeseemme nuorille mahdollisesti tuttuja toiminnan muotoja.

2. Toiminnan muotojen tulee sisältyä luokituksiin käden taidot, fyysinen urheilu, sosiaaliset toiminnot, päivittäiset toiminnot ja kulttuuri/opiskelu. Klyczekin ym (1997) mukaan toiminnan muotojen luokitukset eivät ole täysin itsenäisiä ja niihin on ajateltu tarvittavan muutoksia (Klyczekin ym 1997: 819). Heasmanin ja Brewerin (2008) The Interest Checklist UK:hin muokkaamat ja suoraan lomakkeeseen lisätyt toiminnan muotojen luokat ovat *Terveys ja kuntoilu, Urheilu, Luovat toiminnot, Tuottava toiminta kotona (Productivity at home), Vapaa-ajan toiminnot kotona, Sosiaaliset toiminnot, ulkoilu, Huvit ja viihde kodin ulkopuolella ja Opiskelu.* Olemme valinneet Heasmanin ja Brewerin toiminnan muotojen luokitukset käytettäväksi myös omassa versiossamme Mielenkiinnon kohteiden kartoituslomakkeesta.

Nuorisoasiainkeskuksen (2012) harrastukset voidaan sisällyttää Heasman ja Brewerin (2008) toiminnan muotojen luokituksiin. Terveysteen ja kuntoiluun liittyviä toiminnan muotoja ovat esimerkiksi jooga ja kuntosali. Urheiluun sisältyy muun muassa sähly, jalkapallo ja koripallo. Luovia toiminnan muotoja ovat esimerkiksi musiikin tekeminen ja kuvataide. Kotitöihin Nuorisoasiainkeskuksen (2012) sivulta voi esimerkiksi liittää kokkaamisen ja eläinten hoidon. Vapaa-ajan toiminnan muotoja kotona voivat olla esimerkiksi konsolipelaaminen ja tietokoneet, sosiaalisia toiminnan muotoja vastaavasti seikkailuleirit ja kerhot. Ulkoilun luokitukseen voi sisällyttää muun muassa melonnan ja retkeilyn. Huvit ja viihde kodin ulkopuolella toiminnan muotojen luokitukseen voi sisällyttää esimerkiksi tanssimisen, elokuvissa ja konserteissa käymisen. Opiskelun luokitukseen Nuorisoasiainkeskusliiton (2012) harrastesivulta ei suoraan löydy sopivia toiminnan muotoja.

3. Toiminnan muotoja pitää pystyä muokkaamaan käytettäväksi terapiaympäristössä. Heasmanin ja Brewerin (2008) muokkaamassa The Interest Checklist UK:ssa on lisätty lomakkeeseen kohta, jossa asiakas ja toimintaterapeutti yhdessä tekevät suunnitelman asiakkaan toimintaan osallistumisen mahdollistamiseksi. Klyczek ym (1997) toteavat tutkimuksessaan, että Mielenkiinnon kohteiden kartoituslomake on hyvä väline (tool) etsittäessä asiakkaalle mielekkäitä toiminnan muotoja käytettäväksi terapiassa (Klyczek ym (1997: 815). Olemme hyödyntäneet näitä näkemyksiä miettiessämme uusia ja korvaavia toiminnan muotoja 13–15-vuotiaille suunnattuun lomakkeeseen.

4.6.2 Toiminnan muotojen luokituksen muokkaaminen

The Interest Checklist UK:n pilottivaiheessa 100 toimintaterapeuttia tarkasteli toiminnan muotoja ja sijoitti toiminnat mielestään sopiviin toiminnan luokkiin (Heasman 2009). Käytimme tätä sijoittelua lähtökohtana omassa lomakkeessamme. Toiminnan muotojen luokkien suomennoksissa on käytetty pohjana Nyandoun (2008) muokkaamaa lomaketta.

Heasmanin ja Brewerin (2008) tekemässä The Interest Checklist UK -lomakkeessa on yhdeksäntenä toiminnan muotojen luokituksena kouluttautuminen/opiskelu (Educational). Toiminnan muotoina tähän kohtaan Heasman ja Brewer (2008) ovat valinneet esimerkiksi vieraat kielet, historia, tiede, politiikka ja luennot. Yhtenä toiminnan muotona on mainittu aikuisopiskelu, joten tämä antaa mielikuvan luokituksen kohdentumisesta paremmin aikuisille ja iäkkäille. Suomalaiset 13–15-vuotiaat nuoret ovat oppivelvollisia (Eduskunnan laki perusopetuksesta 628/1998 § 26), joten opiskelu kuuluu osaksi heidän normaalia arkeaan. Toimintaterapianimikkeistö 2003:n toimintakokonaisuuksissa koulunkäynti ja opiskelu ovat mainittu omana toimintakokonaisuutena (Aralinna ym. 2003: 34). Tästä johtuu, että koulu ja opiskelu kuuluvat nuoren toimintaterapiassa tarkasteltavaksi toimintakokonaisuudeksi. Lisäksi Heasmanin The Interest Checklist Uk – Development Process (2009) -tekstissä koulutus viittaa enemmän aikuiskoulutukseen (adult education).

Määtän ja Tolosen (2011: 5–6) mukaan nykynuorille vapaa-aika käsitteenä liittyy enemmän koulun ulkopuolisiin asioihin sekä virkistymiseen koulusta. Nuoret Helsingissä 2011 -tutkimuksessa todetaan myös että koulunkäynti on nuorten työtä (Keskinen 2011: 1). Koska 13–15-vuotiailla nuorilla koulu liittyy joka tapauksessa normaaliin arkeen ja toisaalta nuoret liittyvät vapaa-ajan enemmän koulun ulkopuolisiin asioihin, päätimme jättää opiskelun luokituksen kokonaan pois.

Nuoret Helsingissä 2011 -tutkimuksessa tehtiin kysely 11–19-vuotiaille tytöille ja pojille, jossa tutkittiin nuorten kokemusta heidän täydellistä päivästänsä. Tätä tutkittiin tarkemmin teemoittelemalla valmiiksi annetut vaihtoehdot, joista nimettiin kuusi ryhmää: 1) *Hemmottelu* 2) *Kaverit* 3) *Liikunta & harrastus* 4) *Kulttuuri* 5) *Perhe ja* 6) *Yksin*. Huomioitavaa on, että vaihtoehdot koulu ja työ jätettiin tarkastelun ulkopuolelle, koska kyseisiä muuttujia ei ollut mielekästä sijoittaa muodostettuihin ryhmiin, eikä merkitsevää korrelaatiota muiden muuttujien välillä ollut havaittavissa. (Nyholm 2011: 2.) Mielenkiinnon

kohteiden kartoituslomake on pääasiassa tarkoitettu vapaa-ajan harrasteiden ja ajanvietteen tarkasteluun (Kielhofner ym. 2008: 238), joten myös tähän perustuen päätimme rajata opiskelun luokituksen pois omasta versiostamme.

Pohdimme pitkään uuden toiminnan muotojen luokan ”*Rentoutuminen*” lisäämistä lomakkeeseen. Perusteena pohdinnalle käytimme Määtän ja Tolosen (2011: 5–6) näkemystä nykyajan hektisyydestä kilpailuyhteiskunnassamme, jolloin myös vapaa-ajasta on voinut tulla nuorelle suorittamisen ja näytön paikka. Tällöin vapaa-ajalla saatetaan tehdä sellaisia koulutukseen ja työelämään liittyviä asioita, joista arvellaan olevan myöhemmin hyötyä. Mikäli nuorella on elämässään jatkuva suorittamisen tarve ja tilanne, niin konkreettiset rentoutumiseen suunnitellut toiminnot tulevat kysymykseen tämän vastapainona. Konkreettisia toiminnan muotoja *Rentoutuminen* -luokkaan haimme Lastensuojeluliiton Nuortennetti -sivulta (Mannerheimin Lastensuojeluliitto n.d a; Mannerheimin Lastensuojeluliitto n.d. b) ja Vainion (2009) artikkelista ”*Hengitys- ja rentoutusharjoituksia. Kivunhallinta*”. Tähän luokkaan sopiviksi toiminnoiksi sivustoilta löytyi esimerkiksi rentoutusharjoitukset, joita ovat muun muassa hengitysharjoitukset, lihasten jännittäminen/rentouttaminen ja mielikuvaharjoitukset.

Taustalla oli myös oma ajatuksemme saada nuoria pohtimaan omaa jaksamistaan tuomalla *Rentoutuminen* toiminnan luokka lomakkeeseen ja tarjoamalla positiivisia ja terveellisiä rentoutumistoiminnan muotoja, esimerkiksi alkoholin käytön tilalle. Päätimme kuitenkin jättää luokan *Rentoutuminen* pois. Perustelemme päätöstä Jonssonin (2008: 4–6) artikkelilla, jossa hän listaa seitsemän kokemukseen perustuvaa toiminnan kategorian, joista neljäs, kokemukseen perustuva toiminnan kategoria on Rentouttava toiminta (Relaxing occupation). On ongelmallista, jos toiminnan muotojen kategorioita yritetään sitoa toiminnan kokemuksiin. Esimerkiksi yhdelle pianonsoitto on vakavaa harjoittelemista, toiselle pianonsoitto toimii tapana rentoutua ja päästä arjesta hetkeksi irti. Lisäsimme kuitenkin konkreettiset rentoutumisharjoitukset toiminnan luokkaan *Terveys ja kuntoilu*, koska tällä tavoin ne voitiin sijoittaa lomakkeeseen ilman kokemuksesta ohjailua. Tällöin lomakkeen käyttö on mielestämme asiakaskeskeistä ja nuorella on itsellään mahdollisuus päästä kertomaan miksi hän jotakin toimintaa tekee.

Heasmanin ja Brewerin (2008) tekemässä The Interest Checklist UK -lomakkeessa neljäs toiminnan muotojen luokka on tuottava toiminta kotona (Productivity at home). Toimintaterapiassa termillä tuottavuus (productivity) on varsin monitahoinen määritelmä: se viittaa toiminnan muotoihin (sekä palkalliseen että palkattomaan), jotka tarjoa-

vat muille palveluita (services) tai tavaroita (commodities), esimerkiksi ideat, tieto, apu, tiedon jakaminen, viihde tai vaikka työkalut. Esimerkiksi opiskelu tai harjoittelu vahvistaa kykyä tuottavaan toiminnan suorittamiseen (productive performance). Tuottavia toiminnan muotoja voi siis tehdä esimerkiksi opiskelijana, työntekijänä, vapaaehtoisena tai vanhempana. (Kielhofner 2008: 5.).

Tuottavuuden määritelmää tarkastellessamme tulimme siihen tulokseen, että 13–15-vuotiaiden nuorten (mahdollisesti muidenkin ikäluokkien) on todennäköisesti vaikea mieltää tuottava toiminta (kotona), koska heidän ei voi olettaa tuntevan tätä toimintaterapian termiä. Nyandou (2008) muokkasi *Tuottavan toiminnan kotona* -luokituksen nimeksi *Kotiaskareet*. Toimintaterapianimikkeistö 2003:n yhtenä toimintakokonaisuutena on asioimiseen ja kotielämään liittyvien toiminnan muotojen arviointi. Kotielämään liittyen toimintaterapeutti voi arvioida esimerkiksi aterioiden valmistamista, kotitalouden tavaroista, kasveista ja eläimistä huolehtimista. (Aralinna ym 2003: 34.) Näin ollen jätimme omasta kehitystyöstämme pois toiminnan luokituksen kotiaskareet.

Pohdimme toiminnan muotojen luokituksia lomaketta itsenäisesti täyttävän nuoren näkökulmasta ja päädyimme sisältämään *Tuottava toiminta kotona* -luokituksen *Vapaa-ajan toiminnat kotona* -luokkaan. Ensimmäinen perustelumme on tuottava toiminta -termin oletettava monimutkaisuus 13–15-vuotiaille nuorille. Toinen perustelu, koskien myös *Kotiaskareet* -luokituksen pois jättämistä, liittyy siihen että olemme rajanneet opinnäytetyöemme alueeksi vapaa-ajan toiminnot. *Vapaa-ajan toiminnat kotona* -luokitus antaa nuorille selkeän kontekstin (kodin) pohtia toiminnan muotoja. Mielestämme tämä ratkaisu tekee lomakkeestamme selkeämmän ja nuorille helpommin lähestyttävän. Lisäksi lomakkeessamme luokitus *Muut vapaa-ajan toiminnat kotona* antaa nuorelle mahdollisuuden miettiä muitakin kuin lomakkeesta löytyviä toiminnan muotoja.

4.7 Käyttöohjeen suomentaminen ja mukauttaminen

Opinnäytetyössämme The Interest Checklist UK:n käyttöohje on vapaasti suomennettu. Englanninkielinen teksti on pääosin käännetty sanasta sanaan, mutta lauseita muokattiin niin, että ne sopivat suomalaiseseen kieleen. Samalla huomioitiin, että tekemämme versio mielenkiinnon kohteiden kartoituslomakkeesta on tarkoitettu 13–15-vuotiaille. Tässä esimerkki suomennoksesta ja tekstin sisällön muokkauksesta:

The Interest Checklist UK:

"It is a written inventory, requiring approximately 15–30 minutes to administer, and is appropriate to use with adolescent, adult or elderly populations."

Suomennos ja ohjeen mukautus:

"Mielenkiinnon kohteiden kartoituslomake on kirjallinen luettelo erilaisista toiminnoista ja sen läpikäyminen vie noin 15–30 minuuttia. Tämä versio on tarkoitettu käytettäväksi 13–15-vuotiaiden suomalaisten nuorten kanssa."

The Interest Checklist UK:n käyttöohjeessa oli kohtia, joihin emme löytäneet suoraan sopivaa suomennosta. Näissä kohdissa käytimme omaa suomennosta ja sijoitimme suomennoksen viereen alkuperäisen termin. Tällä tavalla varmistamme, että lukija voi aina tarkistaa termin oikeellisuuden alkuperäisen kielen ja termin mukaan.

Esimerkki: "osallistumisen kaava (pattern of participation)"....

The Interest Checklist UK:n käyttöohjeen viimeisessä kohdassa ohjeistettiin toimintaterapeuttia yhdessä asiakkaan kanssa tekemään suunnitelma jonka avulla asiakas osallistuu kyseiseen toimintaan (Heasman – Salhotra 2008). Tätä kohtaa käyttöohjeessa halusimme muokata. Pääsääntöisesti toimintaterapiassa toimintaa käytetään terapeutisena välineenä. Toimintaa muokataan ja käytetään tarkoituksenmukaisesti terapian tavoitteiden saavuttamiseen. Tällöin toimintaa voidaan porrastaa niin että se tarjoaa asiakkaalle sopivan haasteen. Toimintaa voidaan esimerkiksi pidentää, lyhentää ja vaikeustasoa voidaan muuttaa. (Finlay 2004: 205.) Lisäksi voi olla että toimintaterapeutilla ei oman työn kontekstin (esimerkiksi työ sairaalaympäristössä) puolesta ole mahdollista osallistaa asiakasta hänelle mielekkääseen toimintaan. Tällöin toimintaterapeutti mukauttaa ja soveltaa asiakkaalle mielenkiintoista toimintaa sopivaksi terapiaympäristöön ja asiakkaan toimintakykyyn.

Finlayn (2004) mukaan asiakas kuitenkin voi tehdä mielekästä ja tarkoituksenmukaista toimintaa esimerkiksi kotona osana varsinaista terapiaa, mikäli mahdollista. Toisaalta toimintaterapeutteja työskentelee hyvin erilaisissa työkonteksteissa, joista voi olla mahdollista lähteä asiakkaan luonnollisiin ympäristöihin ja tukea asiakasta osallistumaan hänelle mielekkääseen toimintaan. (Finlay 2004: 205.) Yhdistimme molemmat vaihtoehdot lomakkeen käyttöohjeeseen, jolloin lomaketta käyttävä toimintaterapeutti

voi käyttää asiakkaalle tärkeää toimintaa osana terapiaa tai ohjata osallistumaan siihen sellaisenaan terapian ulkopuolella.

4.8 Kehittämistyö yhteistyökumppaneiden kanssa

Kehittämistyö yhteistyökumppaneiden kanssa tehtiin kahdessa vaiheessa. Siinä olivat mukana peruskoulun oppilaat, jotka toimivat verokkiryhmän roolissa sekä Helsingin yliopistollisen keskussairaalan Nuorisopsykiatrian klinikkaryhmän toimintaterapeutit, jotka toimivat työelämän asiantuntijoina. Molemmilta yhteistyökumppaneilta haettiin kommentteja kyselyn avulla, josta saatu palaute analysoitiin ja käytettiin lomakkeen ja käyttöohjeen kehittämistyöhön.

Avoimilla kysymyksillä on mahdollista saada tietoon sellaisia näkökulmia, joita ei ole osattu etukäteen huomioida. Vastaajilla on mahdollisuus tuoda mielipiteensä esille mahdollisimman vapaasti ilman ohjailua. (Hirsjärvi – Sajavaara – Remes 2004: 188, 190.) Molemmille yhteistyökumppaneille laadittiin kysely, joka sisälsi avoimia kysymyksiä. Kyselyn avulla oppilaat kommentoivat lomaketta ja toimintaterapeutit kommentoivat sekä lomaketta että käyttöohjetta. Yhteistyökumppaneiden kohdalla avointen kysymysten tarkoituksena oli nostaa esille mahdollisimman konkreettista ja kehittämistyöhön hyödynnettävää tietoa lomakkeeseen liittyvistä lähteistä, joita olivat asiakasryhmä, eli 13–15-vuotiaat nuoret ja toisaalta lomaketta käyttöohjeineen käyttävät toimintaterapeutit.

Ensin annoimme peruskoulun oppilaille mahdollisuuden kommentoida lomaketta, koska pidimme tärkeänä, että nuoret saivat itse vaikuttaa heitä koskevaan asiaan ja halusimme välttää sitä virhettä, että kehittämistyötä tehdään kaukana kohderyhmästä. Peruskoulun yläasteen oppilaat olivat ikärajuksemme mukaisesti 13–15-vuotiaita.

Yleistäen voidaan ajatella kaikkien normaalin kehityksen mukaan etenevien nuorten olevan peruskoulun normaalissa opetuksessa. Valitsimme yhteistyöhön tavallisen peruskoulun, koska koulun oppilaat ovat pääasiassa normaalin kehityksen sisällä olevia nuoria, joiden voidaan ajatella toimivan hyvänä perusjoukkona pyydettyä kommenttia muokatusta lomakkeesta.

Oppilaille annettiin luettavaksi, tarkasteltavaksi ja täytettäväksi muokattu Mielenkiinnon kohteiden kartoituslomake. Tämän jälkeen he saivat kommentoida lomakkeeseen kirjallisuuden ja internetlähteiden perusteella valikoituneita toiminnan muotoja. Oppilaita

pyydettiin täyttämään Mielenkiinnon kohteiden kartoituslomake, koska olimme kyseisten luokkien terveystiedon opettajan kanssa pohtineet, että nuoret jaksaisivat todennäköisesti perehtyä tarkemmin lomakkeen sisältöön, kun lomake täytettäisiin alusta loppuun yleisen tarkastelun sijaan. Tämän jälkeen oppilaita pyydettiin vastaamaan lyhyeen kyselyyn, jonka avulla oppilailta kerättiin kommentteja Mielenkiinnon kohteiden kartoituslomakkeesta. Kyselyn oli tarkoitus selvittää olivatko lomakkeen sisältämät toiminnot verrokkiryhmän mielestä sopivia ja oikein kohdennettuja 13–15-vuotiaille nuorille. Kysely sisälsi kolme kysymystä:

- Mitä toiminnan muotoja sinä lisäisit lomakkeeseen?
- Mitä toiminnan muotoja sinä ottaisit pois tai muuttaisit lomakkeesta?
- Muita kehittämissuhteita, kommentteja tai huomioita?

Kävimme läpi ainoastaan kyselyn vastaukset, koska olimme koulun rehtorin kanssa sopineet, että emme kerää tietoa oppilaiden vapaa-ajan harrastuksista. Tämä olisi vaatinut erilliset luvat oppilaiden vanhemmilta ja myös Opetusvirastolta.

Opetukseen liittyvistä käytännön syistä muutimme luokkaotantaa niin, että keräsimme lomakkeesta kommenttia koulun molemmilta 7. luokilta ja toiselta 9. luokalta. Tällöin terveystiedonopettaja pystyi noudattamaan opetussuunnitelmaa molempien luokkien osalta. Lisäksi terveystiedonopettaja pystyi perustelemaan oppilaille lomakkeen kommentoinnin olevan osa opetusta ja näin ollen pakollista kaikille. Mikäli lomakkeen kommentointi olisi tehty koulupäivän ulkopuolella, terveystiedonopettajan mukaan oppilaiden motivaatio ja samalla työn tulokset olisivat todennäköisesti heikompia. Toinen 9. luokka oli kommentoinnille suunniteltuna aikana yhden viikon leirikoulussa, tästä syystä meidän oli mahdollista ottaa vain yksi 9. luokka mukaan kommentointiin. Terveystiedonopettajan mukaan 8. luokkien opetus kuluvaan syksynä oli sen verran tiivis, että luokkia oli opetussuunnitelmassa vaikeaa irrottaa lomakkeen kommentointiin. Tästä syystä 8. luokat jäivät pois. Myös mikäli kaikki rinnakkaisluokat olisi otettu mukaan kommentoimaan lomaketta, olisimme saaneet liikaa aineistoa käsiteltäväksi. 7. ja 9. luokat ovat myös ääripäät opinnäytetyömme aiheen rajauksessa, joten otanta on tästäkin näkökulmasta perusteltu.

4.8.1 Aineiston analysointi

Sekä koululta että toimintaterapeuteilta kerätty aineisto analysoitiin laadullista analyysimenetelmää noudattaen teemoittelemalla ja tyypittelemällä. Teemoittelu sopii eri-

tyisesti jonkin käytännöllisen ongelman ratkaisemiseen. Tämä mahdollistaa sen, että vastauksista voidaan nostaa esille tutkimuksen kannalta olennaista tietoa. Tällaisista tutkimustuloksista saadaan hyvin käytännönläheisiä, koska teemoittelun avulla vastaukset voidaan jakaa ennalta esitettyjen kysymysten mukaan. (Eskola – Suoranta 1998: 179–180.)

Aluksi kävimme kaikki lomakkeet (n=49) läpi ja rajasimme pois ne vastauslomakkeet, jotka eivät tuottaneet mitään aseteltuihin kysymyksiin. Näitä (4 kpl) olivat mm. tyhjät vastauslomakkeet. Huomioimme otantaan kaikki lomakkeet, joissa oli jonkun kysymyksen alla yksikin konkreettinen vastaus, joka oli hyödynnettävissä lomakkeen kehittämistyöhön. Näiden vastauslomakkeiden (n=45) sisällöt teemoittelimme ennalta asetettujen kysymysten mukaan. Osa oppilaista oli kirjannut vastaukset epäjohdonmukaisella tavalla, esimerkiksi kirjaamalla yleisiä kommentteja kohtaan, jossa kysyttiin mielipidettä muokatun lomakkeen toiminnoista. Nämä vastaukset teemoittelimme niille tarkoitettujen kysymysten alle. Suurin osa oppilaista oli vastannut kysymyksiin sopivalla tavalla, josta pystyimme teemoittelemaan kysymykset suoraan asetettujen kysymysten alle.

Esimerkki vastausten teemoittelusta:

Oppilaan kirjaama vastaus	Teemoittelu
Kysymys Mitä toiminnan muotoja sinä ottaisit pois tai muuttaisit lomakkeesta?	Kysymys Muita kehittämissuhteita, kommentteja tai huomioita?
<i>”se on tarpeeksi hyvä lomake”</i>	<i>”se on tarpeeksi hyvä lomake”</i>

Tyypittely on menetelmä, jonka avulla aineiston analyysiä voidaan viedä syventää ja täsmentää. Tyypittely on vasta mahdollista, kun vastausjoukosta on tehty jo jonkinlainen jäsentely eli teemoittelu. Tyypittelyssä vastauksista etsitään samankaltaisuuksia ja niistä muodostetaan ryhmiä. Tyypin muodostamisessa käytimme mahdollisimman laajan tyypin muodostamisen tapaa, jossa voidaan myös huomioida asioita, jotka nousevat vastauksissa esille jopa vain kerran. (Eskola – Suoranta 1998: 182–183.)

Seuraavaksi tyypittelimme kysymysten mukaan teemoitellut oppilaiden vastaukset. Keräsimme eri muodossa kirjatut, mutta samaa tarkoittavat vastaukset samaan ryhmään.

Esimerkki tyypittelystä.

Teemoitellut vastaukset	Tyypitelty vastaukseksi
<p><i>"Lisäisin "en halua tulevaisuudessa osallistua" sarakkeen"</i></p> <p><i>"...puuttuu kohta "en aio osallistua tulevaisuudessakaan".</i></p>	<p>toimintaan osallistuminen –sarakeesta puuttuu <i>en halua osallistua</i> –vaihtoehto</p>

Laadulliseen aineistoon voidaan soveltaa myös määrällistä analyysiä eli kvantifiomista. Kvantifioimisella seurataan tuotosten määrää. (Eskola – Suoranta 1998: 165.) Käytimme oppilaiden vastausten analysoimisessa kvantifioimista, koska seurasimme myös kuinka usein joku tietty tyyppi toistui. Näin saimme nostettua vastauksista usein esille nousseita näkökulmia ja pystyimme näkemään mitä asioita oppilaat pitivät tärkeimpinä kehittämiskohteina muokatussa lomakkeessa.

Muokkasimme lomaketta edelleen aineiston analyysin kautta saadun palautteen perusteella. Kiinnitimme erityisesti huomiota tyypittelyn ja kvantifionnin kautta esiin nousseisiin kehittämiskohteisiin. Nuoret esittivät esimerkiksi en halua osallistua -vaihtoehtoa mukaan lomakkeeseen osaksi toimintaan osallistumisen luokkaa. Yhteensä 13 nuorta eri luokilta esittivät vastauksissaan tähän tyyppiin sopivan kommentin. Huomioimme myös yksittäisiä tyyppejä, kuten zumba. Harrastus ei ollut sen todennäköisyytensä takia sellaisenaan soveltuva lomakkeeseen, mutta sitä hyödynnettiin lomakkeessa esimerkkinä kuvaamaan ryhmäliikuntaa.

Yhteistyökumppanin kanssa tehtävän kehittämistyön toisen vaiheen suorittavat Helsingin yliopistollisen keskussairaalan Nuorisopsykiatrian klinikkaryhmän toimintaterapeutit, jotka työskentelevät 13–17-vuotiaiden nuorten kanssa. He tekevät nuorille arvioiteja osana toimintaterapiaprosesseja ja käyttävät arviointeihin erilaisia menetelmiä ja välineitä. Lisäksi heillä oli ammattitaitoa sekä sopiva asiakasryhmä ja ympäristö tuotoksen testaamiseen.

Toimintaterapeutit tutustuivat suomennettuun ja muokattuun lomakkeeseen sekä käyttöohjeeseen, jonka jälkeen he koekäyttivät niitä 13–15-vuotiaiden terapia-asiakkaiden kanssa. Viisi toimintaterapeuttia (n=5) käytti lomaketta yhteensä 12 nuoren kanssa, eli käyttökertoja lomakkeella oli 12. Toimintaterapeuteille lähetettiin kysely, jonka avulla

toimintaterapeuteilla oli mahdollisuus antaa kliiniseen asiantuntemukseen ja kokemukseen perustuen palautetta niiden vahvuuksista sekä haasteista ja mahdollisia kehittämisehdotuksia. Kysely sisälsi kuusi kysymystä:

- Kuinka monen asiakkaan kanssa koekäytit lomaketta ja käyttöohjetta?
- Mitä vahvuuksia nostaisit esille käyttöohjeesta?
- Mitä haasteita nostaisit esille käyttöohjeesta?
- Mitä vahvuuksia nostaisit esille lomakkeesta?
- Mitä haasteita nostaisit esille lomakkeesta?
- Muita kehittämisehdotuksia, kommentteja tai huomioita?

Ensimmäisen kysymyksen kautta saimme tietoa otannan laajuudesta (n=12) selvittämällä kuinka monen nuoren kanssa lomaketta ja käyttöohjetta käytettiin. Toimintaterapeutit koekäyttivät lomaketta ja sen käyttöohjetta yhden tai useamman nuoren kanssa. Myös toimintaterapeuttien vastauslomakkeiden sisällöt teemoittelimme ennalta asetettujen kysymysten mukaan.

Esimerkkejä vastausten teemoittelusta:

Toimintaterapeutin kirjaama vastaus	Teemoittelu
Kysymys Mitä vahvuuksia nostaisit esille käyttöohjeesta?	Käyttöohjeen vahvuuksia.
<i>” kattava”</i> <i>“Antaa tarvittavat tiedot lomakkeen täyttämistä varten.”</i>	
Kysymys Muita kehittämisehdotuksia, kommentteja tai huomioita?	Kehittämisehdotuksia, kommentteja tai huomioita.
<i>” ok toimintavalikko ikää ajatellen”</i> <i>“Lisää rivejä tai ainakin toinen rivi kohtaan ”muu”, koska tätä lomaketta on todella mahdoton tehdä kaikenkattavasti. Se tulee olemaan käytettävyyden haasteena.”</i>	

Teemoittelun jälkeen tyypittelimme vastaukset, jolloin saimme muodostettua täsmennyttä vastauksia lomakkeesta, sen käyttöohjeesta sekä kommentteista, kehittämisehdotuksista ja huomioista.

Esimerkkejä vastausten tyypittelystä:

Teemoitellut vastaukset	Tyypitellyt vastaukset
<p><i>”lomake vaikutti jkv raskaalta, pitkältä ja hieman työläältä vrt nuorten keskittyminen...”</i></p> <p><i>“... pitkä jolloin täyttäminen vaatii jonkin verran kärsivällisyyttä.”</i></p>	Lomake on liian pitkä
<p><i>”...tarvitaan apuvälineeksi viivotin, että pysyy oikealla rivillä, liian pieni rivinväli...”</i></p> <p><i>”...yläosan luokitusta ja vaakarivin toiminnan muotoja vaikee kohdistaa (tarkkaavuus, rivillä pysyminen), ”ruudut pomppii silmillä.”</i></p>	Lomakkeen ruudukomainen ulkoasu saattaa vaikeuttaa lomakkeen täyttämistä

4.8.2 Tulosten esittely ja johtopäätökset

Peruskoulun nuorilta kerättyjen kommenttien perusteella lomakkeeseen lisättiin toiminnan muotoja, esimerkiksi potkulautailu, baletti ja huvipuistot. Lomakkeesta poistettiin toiminnan muotoja, esimerkiksi softaus, pohdiskelu/filosofointi ja taidegallerioissa käyminen. Nuorilta kerättyä palautetta lukiessamme huomioimme kuitenkin oman pyrkimyksemme tehdä lomakkeesta pätevä koko Suomen alueelle. Esimerkiksi marjastus ja sienestys saivat palautetta niiden poistamiseksi lomakkeesta, mutta ne ovat toiminnan muotoja, joita nuoret suosivat enemmän esimerkiksi maaseutualueilla. Tällä perusteella esimerkiksi nämä kyseiset toiminnot jäivät lomakkeeseen.

Peruskoulun nuorilta kerättyjen kommenttien perusteella lomakkeen *Toimintaan osallistuminen* -sarakeeseen lisättiin valintamahdollisuudeksi *En halua osallistua*. The Interest Checklit UK:sta (Liite 1.) puuttui kyseinen vaihtoehto. The Interest Checklist UK:n käyttöohjeen (Liite1.) mukaan asiakas merkitsee yhden tai useamman vaihtoehdon sen perusteella onko osallistunut toimintaan aikaisemmin (past), osallistuuko nykyään (pre-

sent) tai haluaako osallistua tulevaisuudessa (future). 13 nuorta 49:stä esitti, että lomakkeessa puuttuu vaihtoehto *En halua osallistua*:

””Toimintaan osallistuminen” sarakkeesta puuttuu kohta ”en aio osallistua tulevaisuudessakaan”.”

”Lisäisin ”En halua tulevaisuudessa osallistua” sarakkeen.

”ei halua osallistua puuttuu”

Toimintaterapeuttien käyttökokemusten perusteella lomakkeeseen valitut toiminnan muodot saivat hyvää palautetta. Olemme merkinneet toimintaterapeuttien palautteisiin viitteen tt ja perään saapumisjärjestyksen, esimerkiksi tt1 tarkoittaa ensimmäisenä palautetta antanutta toimintaterapeuttia:

”Lomake sopii hyvin suomalaisille nuorille ja kiva että sieltä löytyy myös vähän erikoisempiakin toiminnan muotoja ja lajeja esim. tuunaus, seinäkiipeily, jota joku voi esim.olla kiinnostunut kokeilemaan”(tt5)

”ok sisällöt toiminnoista... ok toimintavalikko ikää ajatellen” (tt1)

”Monipuolisesti eri toiminnan muotoja” (tt2)

Kehittämistyön ensimmäisessä vaiheessa käyttämiemme internetlähteiden perusteella saimme tietoa nuorille suunnatuista nykyaikaisista toiminnan muodoista ja niiden avulla teimme muokkausta lomakkeen toiminnan muotoihin. Kehittämistyön toisessa vaiheessa peruskoululaiset saivat mahdollisuuden kommentteihin ja näiden perusteella lomakkeen toiminnan muotoja muokattiin edelleen. Toimintaterapeuttien käyttökokemukset antavat viitteitä siitä, että toiminnan muotojen muokkaus 13–15-vuotiaita terapia-asiakkaita ajatellen on onnistunut.

Saimme kehittämissuhteita toiminnan muotojen esitystapoihin:

”Jousiammunta – kannattaisiko korvata yleisemmällä ”ammuntalajit” (vähän niinkuin ”kamppailulajit ja esimerkki)...” (tt1)

”Luovat toiminnot; neulegraffiitit ei samaan toiminnan muotoon graffittien kanssa.. (täysin eri asia) ja neulegraffiitin vain esimerkki ompelu/kudontatöistä...” (tt1)

”Suosikkipaikoissa käymisen esimerkkejä voisi olla useampi.” (tt1)

Nämä esimerkit olivat mielestämme hyviä huomioita ja teimme tämän tyyppisiä muutoksia lomakkeen viimeiseen versioon.

Koululta ja toimintaterapeuteilta saadun palautteen perusteella osa toiminnoista haluttiin siirtää toisten toiminnan muotojen luokkien alle. Esimerkiksi tanssi oli molemmille yhteistyökumppaneille annetussa lomakkeessa sijoitettu luokkaan 7. *Huvit ja viihde kodin ulkopuolella*. Koululta saadun palautteen perusteella tanssille ehdotettiin toiminnan luokiksi 2. *Urheilu* ja 4 *Vapaa-ajan toiminnot kotona*, samoin yhdessä palautteessa toimintaterapeuteilta ehdotettiin tanssin toiminnan luokaksi 2. *Urheilu*.

"Tanssi ennemminkin urheilu –luokan alle (eikä viihde kodin ulkopuolella, jos tarkoitetaan tanssia harrastuksena) . Jos tarkoitus esim. mennä katsomaan tanssia, esim. balettia näytökseen, eri asia." (tt1)

"Ulkoilu; ratsastuksen voisi siirtää kuntoilu/urheilupuolelle, ratsastus kun ei aina ole ulkoilua..." (tt1)

Luokkiin jakaminen osin erilaista, minne nuori (tai tt) itse olisi toiminnan sijoittanut esim. "ratsastus" ei ole luokassa urheilu vaan luokassa ulkoilu.(tt3)

Tanssi on mielenkiintoinen esimerkki toiminnan muodosta, jonka voi sijoittaa useamman toiminnan luokan alle, riippuen miten asiakas sen itse kokee. Päätimme kuitenkin noudattaa pääasiassa The Interest Checklist UK:n toiminnan muotojen sijoittelua, sillä 100 brittiläistä toimintaterapeuttia on sijoittellut toiminnan muodot kyseisiin luokkiin (Heasman 2009) ja tämä oli mielestämme kattava otanta toiminnan muotojen sijoittelun toteuttamisesta emmekä nähneet tarpeelliseksi jatkokehittää tätä aihetta enää omassa opinnäytteessämme. Joitakin pieniä poikkeamia teimme, esimerkiksi The Interest Checklist UK:ssa biljardi oli sijoitettu 2. *Urheilun* toiminnan luokkaan. Britanniassa biljardi on laajassa suosiossa ja sitä harrastetaan urheilumielessä. Suomessakin biljardi pelataan ja se on suosittua, mutta suomalaisen kulttuuriin se sopi mielestämme paremmin toiminnan luokkaan 7. *Huvit ja viihde kodin ulkopuolella*.

Toiminnan luokkien esiintyminen lomakkeessa jakoi mielipiteitä toimintaterapeuttien palautteissa. Osassa toimintaterapeuttien palautteissa toiminnan luokat koettiin edistävänä tekijänä mielenkiintoisten toiminnan muotojen löytymisessä ja ne edistivät myös lomakkeen luettavuutta:

"Emme nuoren kanssa kiinnittäneet negatiivista huomiota pääluokkiin / mielenkiinnon kohteiden jaotteluun. Jaottelu toimii hyvin lomaketta selkeyttävänä tekijänä ja helpottaa luettavuutta."(tt2)

"Toiminnan muotojen luokittelu auttaa hyvin nuorta ja TT:a hahmottamaan mille osa-alueelle/alueille mielenkiinnot painottuu ja vastaavasti myös minkälaisista asioista ei nuori ole lainkaan kiinnostunut ja/tai ei osallistu... Lomakkeesta näkee selvästi myös jos nuorella on erityisenä kiinnostuksenkohteena ja vahvuute-

na jokin tietty osa-alue/alueet esim.luovat toiminnat, urheilu, tms. ja miten näitä voisi hyödyntää ja yhdistää toimintaterapiassa...” (tt5)

Toiminnan muotojen luokat koettiin toisaalta lomakkeen käyttöä häiritseväksi:

“Luokkiin jakaminen osin erilaista, minne nuori (tai tt) itse olisi toiminnan sijoittanut esim. "ratsastus" ei ole luokassa urheilu vaan luokassa ulkoilu. Tämä hämmensi, herätti ehkä ärtymystä (tt:n tulkinta nuoren sanomisen perusteella).“ (tt3)

Palautteen perusteella toiminnan muotojen luokat koettiin siis sekä hyödyllisinä että häiritsevinä. Mietimme vaihtoehtoina toiminnan muotojen luokkien säilyttämistä tai kokonaan pois ottamista, esimerkiksi Matsutsuyun (1969) The Interest Checklistissa toiminnan luokkia ei ole merkitty lomakkeeseen. Palautteen perusteella useimmat nuoret hyötyivät toiminnan luokista, joten emme valinneet lomakkeesta poistettavaksi sellaista kokonaisuutta, joista oli useammille hyötyä. Lisäksi lomakkeen voi täyttää osittain tai tietyt kohdat on helposti peitettävissä niiden nuorten kohdalla, joita toiminnan luokat häiritsevät. Totesimme, että koekäyttötöiden palautteen perusteella ainakaan toiminnan luokkien poistaminen ei ole perusteltua tässä vaiheessa. Kun lomakkeesta on tulevaisuudessa enemmän käyttökokemuksia, siitä on mahdollista saada luotettavampi ja kattavampi otanta joko toiminnan luokkien säilyttämiseksi, poistamiseksi tai muokkamiseksi.

Osassa toimintaterapeuttien palautteissa lomake koettiin koekäyttötilanteissa liian pitkäksi. Joillakin lomaketta käyttäneillä nuorilla oli vaikeuksia keskittyä koko lomakkeen täyttämiseen:

“Pitkä jolloin täyttäminen vaatii jonkin verran kärsivällisyyttä” (tt4)

”Haasteena ilmi selvästi se, että lomake nuorille raskas täyttää sekä pituutensa vuoksi...” (tt3)

Lomake sai kuitenkin myös hyvää palautetta siitä, että toiminnan muotoja oli etsitty lomakkeeseen kattavasti ja lomakkeen pituus oli seurausta tästä:

”Toisaalta tämä lomakkeen pituus on tietysti seurausta siitä, että se on mahdollisimman kattava...” (tt3)

Osan palautteen perusteella lomake kaipaisi lyhentämistä toiminnan muotoja vähentämällä. On totta, että lomake on pitkä (kolme sivua toiminnan muotoja + yhteenvetolomake) ja toiminnan muotoja on paljon. Tämä johtuu siitä, että lomakkeen toiminnan

muotoja pyrittiin muokkaamaan niin, että lomaketta voitaisiin käyttää ympäri Suomea, vaikka lomakkeesta pyydettiin kommenttia ainoastaan helsinkiläisestä peruskoulusta ja ainoastaan pääkaupunkiseudulla työskentelevät toimintaterapeutit koekäyttivät lomaketta.

Toimintaterapeuttien palaute nosti esiin nuorten keskittymisen ongelmia ja osin tästäkin syystä lomake tuntui pitkältä:

”Lisäksi lomake vaikutti jkv raskaalta, pitkältä ja hieman työläältä vrt nuorten keskittyminen... ehkä lomake toimintalistoineen kaipaa kuitenkin tiivistämistä...” (tt1)

Aineistosta käy ilmi lomakkeen liiallinen pituus mutta ei ehdotuksia sille mikä lomakkeen pituus voisi olla ajatellen nuorten keskittymiskykyä. Keskittymisen taso myös vaihtelee yksilöllisesti. Esimerkiksi on mahdollista että nuori jaksaa käydä läpi kuusi ensimmäistä toiminnan muotoa, yhden sivun tai koko lomakkeen. Lomakkeen täyttämistä voidaan tarvittaessa porrastaa niin, että käytännön terapiatilanteessa toimintaterapeutti käy lomaketta nuoren kanssa läpi usean eri kerran aikana.

Toimintaterapeuttien palautteen mukaan osalla nuorista oli vaikeuksia seurata lomakkeen ruudukkomaisesta pohjasta:

”Tarvitaan apuvälineeksi viivotin, että pysyy oikealla rivillä, liian pieni rivinväli= hidasta tehdä tarkkaa työtä jos aikoo täyttää koko lomakkeen.” (tt3)

”liian tiivis ruudukko, vaikee seurata” (tt1)

”yläosan luokitusta ja vaakarivin toiminnan muotoja vaikee kohdistaa (tarkkaavuus, rivillä pysyminen), ”ruudut pomppii silmillä”...” (tt1)

Mielenkiinnon kohteiden kartoituslomakkeiden ulkoasu on ruudukkomainen, esimerkiksi Modified Interest Checklist (Moho Clearinhouse 2004). Riippuen mitä versiota mielenkiinnon kohteiden kartoituslomakkeesta käytetään, jokaisen toiminnan kohdalla asiakas vastaa esimerkiksi millä tavoin toiminta kiinnostaa ja miten asiakas on osallistunut toimintaan. Ruudukkomainen pohja toimii hyvin, kun täytettyä lomaketta silmäilläään ja tarkastellaan mihin toiminnan muotoihin mielenkiinto painottuu. Tämä arvelemme olevan yksi syy lomakkeen ruudukkopohjalle.

Muokkasimme The Interest Checklist UK:n visuaalista asetelua jonkin verran (vertaa Liitteet 1. ja 4.) poistamalla esimerkiksi turhia pystyviivoja ja muokkaamalla enemmän tilaa ruudukon soluihin, mutta säilytimme kuitenkin ruudukkopohjan. Palautteissa ehdo-

tettiin ruudukkopohjan muuttamista, mutta tässä opinnäytetyön aikataulussa emme pysty sitä toteuttamaan ja aiheeseen olisi mielestämme parasta palata myöhemmin yhteistyössä toimintaterapian ja muun visuaaliseen suunnitteluun erikoistuneen koulutusohjelman yhteistyössä. Tässä vaiheessa lomakkeen visuaalisesta asettelusta johtuvia ongelmia voidaan helpottaa yksinkertaisilla apuvälineillä, esimerkiksi viivoittimella, kuten yksi palautetta antanut toimintaterapeutti oli ”rivien hyppimiseen” liittyvän ongelman ratkaissut.

Toimintaterapeuttien olivat palautteessa sitä mieltä, että lomakkeen suomennettu ja muokattu käyttöohje (Liite 4.) auttoi lomakkeen käyttöön ottamisessa. Käyttöohje koettiin tarkaksi ja yhden palautteen mukaan soveltuvaksi myös toimintaterapeutille, jolla ei välttämättä ole aikaisempaa kokemusta mielenkiinnon kohteiden kartoituslomakkeista.

”Antaa tarvittavat tiedot lomakkeen täyttöä varten.” (tt2)

”Seikkaperäinen” (tt3)

”Hyvä ohje, etenkin jos TT:lla ei ole aiempaa kokemusta mielenkiintojen kartoituslomakkeen käytöstä, mutta en lähtisi noudattamaan sitä ihan ”orjallisesti”...” (tt5)

Osa toimintaterapeuteista koki käyttöohjeen haasteeksi sen pituuden:

”Ensisilmäyksellä ohje melko raskas luettava, ensimmäinen kappale pitkä. Tämä haaste jos tarve saada nopeasti käyttöohjeen pääkohdat luettua. (tt2)

”melko pitkä. Itsellä auttoi ydinkohtien alleviivaus.” (tt4)

Mielestämme käyttöohje on jo riittävästi tiivistetty ja se mahtuu yhdelle sivulle. Alun yleinen kuvaus Mielenkiinnon kohteiden kartoituslomakkeesta tukee lomakkeen käyttämistä toimintaterapeuttien kohdalla, jotka eivät ole käyttäneet lomaketta aikaisemmin. Muut kohdat ovat taas olennaisia välittämään tietoa lomakkeen asianmukaisen käyttämisen kannalta. Käyttöohjeessa on selkeä otsikointi ja jäsennellyt kappaleet, joiden avulla on helppo valita ne kohdat, joita haluaa lukea. Palaute ei antanut konkreettisia esimerkkejä käyttöohjeen tiivistämiseksi.

Yhdessä palautteessa huomioitiin, että käyttöohje ei ole suunnattu asiakkaalle käytettäväksi:

”ei asiakaslähtöinen käytettävyydeltään... Ohje ohjeistaa, että varsinaisen kyselyn voi antaa nuorelle mukaan kotiin. Tätä käyttöohjetta ei esim. tietenkään tällai-

senaan voinut antaa nuorille mukaan. Olisi pitänyt olla erillinen "täyttöohje", jos olisi antanut lomakkeen nuorille itselleen." (tt3)

The Interest Checklist UK:n käyttöohje (Liite 1.) on suunniteltu siten, että se antaa toimintaterapeutille ohjeet lomakkeen käyttämiseksi eikä se sellaisenaan sovellu asiakkaalle annettavaksi. Palautteen perusteella muutimme suomennetun ja muokatun käyttöohjeen sisältöä niin, että mikäli toimintaterapeutti antaa lomakkeen asiakkaalle täytettäväksi omalla ajalla, toimintaterapeutin tulee ohjeistaa asiakasta etukäteen:

Toimintaterapeuttien koekäyttämän version ohje:

"Asiakas voi täyttää mielenkiinnon kohteiden kartoituslomakkeen yhdessä terapeutin kanssa tai se voidaan antaa asiakkaalle täytettäväksi omalla ajalla."

Palautteen perusteella muokattu versio:

"Asiakas voi täyttää mielenkiinnon kohteiden kartoituslomakkeen yhdessä terapeutin kanssa tai asiakasta voidaan ohjeistaa täyttämään lomake omalla ajallaan."

Päädymme siihen ratkaisuun, että toimintaterapeutin omaan harkintaan jää pystyykö nuori asiakas täyttämään lomakkeen itsenäisesti.

Yhdessä toimintaterapeutilta saadussa palautteessa pohdittiin lomakkeen soveltuvuutta kartoitettaessa ikärajan ulkopuolella olevien nuorten mielenkiinnon kohteita:

"Miksi kyselyssä on ikärajat? Mikä estää käyttämästä sitä esim 17-v nuorten kanssa. (itse kokeilin kaavaketta myös 17-v tytön kanssa ennenkuin huomasin ikärajat)... (tt4)

Otimme asiakasryhmän mukaan lomakkeen kehittämistyöhön ja käytimme peruskoulun oppilaiden verrokkiryhmää antamaan kuvaa nuorten nykyaikaisista, vapaa-ajan mielenkiinnon kohteista. Realistisimman ja kattavimman käsityksen nuorten nykyaikaisista mielenkiinnon kohteista saimme mielestämme tavallisesta suomalaisesta peruskoulusta, jossa on laajasti edustettuna erilaisia nuoria oppivelvollisuudesta johtuen. Käyttökokemukset osoittavat vertaisryhmältä saadun palautteen perusteella muokatun lomakkeen toimivuuden terapiatilanteissa. Koska olemme rajanneet opinnäytteemme yksittäisen työn resurssien puitteissa tiettyyn ikäryhmään ja keränneet myös aineistoa sen mukaisesti, meillä ei ole opinnäytteen nimissä riittävästi näyttöä ohjata lomakkeen käyttämistä muissa ikäryhmissä.

Käytännössä toimintaterapeutti voi oman harkintansa mukaan käyttää lomaketta muidenkin ikäryhmien kanssa emmekä näe sille varsinaisia esteitä tekijöitä. Huomioitavaa on kuitenkin, että selkein muutos lomakkeen käyttämisessä esimerkiksi 18-vuotiaiden kanssa näkyy jonkin verran toiminnan muodoissa. Lomakkeesta puuttuu esimerkiksi toiminnan muodot, joihin tarvitaan 18-vuoden ikäraja, kuten autoilu. Lomakkeen käyttämistä muiden ikäryhmien kanssa helpottaa se, että asiakas voi jokaisen toiminnan luokan yhteydessä lisätä lomakkeeseen sieltä puuttuvia muita toiminnan muotoja, joten liikkumavaraa ikäryhmän suhteen löytyy myös tästä näkökulmasta.

4.8.3 Jatkokehittämisehdotukset

Tässä kappaleessa esittelemme toimintaterapeuteilta kerätyn palautteen perusteella esille tulleita sekä itse esille nostamiamme mahdollisia jatkokehittämisehdotuksia.

Jos lomakkeen visuaalinen ulkomuodon muokkaaminen tulee ajankohtaiseksi ja tarpeelliseksi, ehdotamme sen toteuttamista moniammatillisessa yhteistyössä esimerkiksi medianomiopiskelijan kanssa, jolla olisi viitekehyksiä työskennellä visuaalisen suunnittelun alueella. Tavoitteena voi olla esimerkiksi toteuttaa lomake ilman ruudukkoa menettämättä kuitenkin lomakkeen informatiivisuutta.

Lomakkeen käyttöohje sai jonkin verran kritiikkiä liiallisesta pituudesta. Edellä olemme esittäneet perusteluita käyttöohjeen pituudesta emmekä nähneet sen tiivistämistä kannattavana. Mikäli myöhemmät käyttökokemukset tukevat näyttöä liiasta pituudesta, käyttöohjeen tiivistämistä voi tehdä jatkokehittämisenä. Käyttöohjeen tiivistäminen tulee tehdä yhteistyössä useiden toimintaterapeuttien kanssa, koska tällöin käyttöohjeen teksti tulee mietittyä useamman ammattilaisen näkökulmasta. Kokeneempi Mielenkiinnon kohteiden kartoittamislomakkeen käyttäjä saattaa tiivistää ohjetta paljon, mikä taas saattaa haitata toimintaterapeuttia, jolla on vähemmän tai ei yhtään käyttökokemuksia.

Lomakkeen liiallinen pituus nousi esiin toimintaterapeuttien palautteessa. Lomakkeen jatkokehittämisessä voi hyödyntää peruskouluja eri puolilta Suomea, jolloin lomakkeen toiminnan muodoista voi kerätä palautetta valtakunnallisesti. Tätä kautta lomakkeen toiminnan muotoja voi tarvittaessa karsia ilman lomakkeen käytettävyyden heikkene mistä valtakunnallisella tasolla. Samalla peruskouluilta on mahdollista kerätä lomakkeesta puuttuvia toiminnan muotoja eri puolilta Suomea.

Toiminnan muotojen sijoittumista toiminnan luokkien alle voi myös tarkastella tulevissa opinnäytetöissä. Toimintaterapeuttien palautteessa nousi esille erilaisia vaihtoehtoja miten toiminnan muodot tulisi sijoittaa. Tätä kehittämistyötä tulisi myös tehdä yhteistyössä useiden toimintaterapeuttien kanssa, sillä palaute sekä peruskoululaisilta ja toimintaterapeuteilta antaa viitteitä toiminnan muotojen sijoittelun varsin yksilöllisistä piirteistä.

Mielestämme tässä vaiheessa lomakkeen jatkokehittämistä ajatellen ensisijaista olisi saada lomake käyttöön mahdollisimman laajasti ja kerätä siitä käyttökokemuksia, sillä näiden kautta relevantit kehittämiss ehdotukset ja yhtä lailla ratkaisuehdotukset nousevat parhaiten esille. Tällaisia näkökulmia ovat esimerkiksi lomakkeen toiminnan muotojen soveltuvuus koko Suomeen ja sitä kautta lomakkeen pituus. Samoin käyttöohjeen tiivistämistä kannattaa harkita vasta, kun sitä on käytetty tarpeeksi laajasti toimintaterapeuttien kesken ja käyttökokemuksen on saatu kerättyä.

5 Pohdinta

Noudatimme kehittämistyössämme hyvän tieteellisen tutkimuksen käytänteitä. Tutkimuseettisen neuvottelukunnan (2011) mukaan näitä ovat esimerkiksi rehellisyys, huolellisuus, tulosten tallentaminen ja esittäminen sekä tutkimusten ja niiden tulosten arviointi. Tiedonhankintamenetelmät tulee olla myös eettisesti kestäviä ja lisäksi muiden tutkijoiden työt ja saavutukset tulee olla huomioitu asianmukaisesti ja heidän saavutuksilleen on annettava niille kuluva arvo ja merkitys. Tutkimus tulee suunnitella, toteuttaa ja raportoida yksityiskohtaisesti ja tieteelliselle tiedolle asetettujen vaatimusten edellyttämällä tavalla. (Tutkimuseettinen neuvottelukunta 2011.)

Pyysimme David Heasmanilta luvan käyttää The Interest Checklist UK:ta oman lomakkeemme pohjana. The Interest Checklist UK:n ja sen käyttöohjeen tekijöihin on viitattu asianmukaisesti kehittämistyön raporttiosuudessa ja he ovat myös lähdeviiteinä omassa lomakkeessamme ja sen käyttöohjeessa. Näin lomakettamme käyttävä henkilö voi tarvittaessa etsiä alkuperäisen lähteen käyttöönsä tarkastelua varten.

Yhteistyökumppaneiden kanssa noudatettiin eettisesti kestävää tapaa tiedonhankintamenetelmien osalta. Peruskoulun rehtorin kanssa sovimme protokollan, jonka mukaan oppilailta kerättiin kommenttia muokatusta lomakkeesta anonymisti emmekä tarvitse erillisiä lupia. HYKS:lta saimme tutkimusluvan opinnäytetyöhön (Liite 2.). Laadim-

me ja lähetimme 22.9.2012 toimintaterapeuteille suostumuslomakkeen, jossa kävi ilmi että kehittämistyöhön osallistuminen oli heille täysin vapaaehtoista (Liite 3.) Lisäksi laadimme heille tutkimusselosteen. Suostumuslomakkeessa mainitaan haastattelu, mutta yhteistyötapaamisessa toimintaterapeuttien kanssa 18.10.2012 sovimme erikseen, että toimintaterapeuteilta ei kerätä palautetta haastattelemalla, vaan he antavat palautteen kyselyn kautta ja toimittavat sen opiskelijoille sähköpostitse. Kehittämistyössä on viitattu lähteisiin asianmukaisesti sekä tekstin sisälle että lähdeluettelona kehittämistyön raporttiosuuden loppuun.

Laadullisessa aineiston analyysissä keskeistä on luokittelujen tekeminen ja tämän vaiheen perusteet. Tulosten tulkinta vaatii tutkijalta kykyä punnita vastauksia ja saattaa niitä teoreettisen tarkastelun tasolle. Tätä vaihetta tulee myös kuvata tarkasti ja tässä lukijaa auttaa esimerkiksi suorat haastatteluotteet tai muut autenttiset dokumentit. (Hirsjärvi ym. 2004: 217–218.) Luokittelimme analysoidun aineiston ja kirjasimme perusteet. Toimintaterapeuttien vastauksista nostimme esiin kehittämistyössä onnistuneita ratkaisuja, mutta esittelimme myös haasteita ja kehittämiskohteita, joita toimintaterapeutit nostivat esiin lomakkeesta ja käyttöohjeesta. Hyödynsimme suoria lainauksia toimintaterapeuttien vastauksista, jotta lukija voi seurata kuinka tulkitsimme palautetta ja miten käytimme sitä kehittämistyössä opinnäytteen viimeisessä vaiheessa. Halusimme saattaa lukijalle tietoon missä asioissa onnistuimme lomakkeen ja käyttöohjeen kehittämistyössä ja toisaalta mitä haasteita ja kehittämisehdotuksia palautteesta nousi esille.

Lomake suunniteltiin käytettäväksi koko Suomen alueella, mutta opinnäytetyön resursien puitteissa pystyimme keräämään ainoastaan helsinkiläisiltä peruskoululaisilta kommenttia lomakkeeseen muokatuista toiminnan muodoista. Oppilaita oli 49, joten otanta oli varsin pieni eikä sitä voi käyttää perustana arvioitaessa lomakkeen toiminnan muotojen soveltuvuutta koko Suomen alueen 13–15-vuotiaille nuorille. Lisäksi toimintaterapeutit työskentelivät pääkaupunkiseutualueella, heitä oli viisi ja he koekäyttivät lomaketta ja käyttöohjetta 12:den nuoren kanssa, joten tämäkin otanta on myös melko pieni eikä palautteen tuloksia voida sellaisenaan yleistää koko Suomen alueelle.

Käytetyt lähdemateriaalit olivat mielestämme luotettavia. Haimme tietoa Mielenkiinnon kohteiden kartoituslomakkeesta eri lähteistä. Olimme sähköpostitse yhteydessä David Heasmaniin, joka oli mukana The Interest Checklist UK:n kehittämispöytätyössä. Saimme häneltä prosessikuvauksen, josta saimme tärkeitä perustietoja, esimerkiksi

toiminnan muotojen sijoittelusta toiminnan luokkien alle. Käytimme tietopohjana uusimpia tutkimuksia suomalaisten nuorten vapaa-ajasta ja haimme luotettavista internetlähteistä toiminnan muotoja lomakkeeseen. Kaikki lähteet on merkitty esille, jotta lukija voi tarvittaessa tutustua niihin tarkemmin ja hakea lisätietoa. Samalla lukija voi itse muodostaa mielipiteensä lähteiden luotettavuudesta.

Pohdimme prosessin alkuvaiheessa minkä version lomakkeista valitsimme kehittämistyömme pohjaksi. Päädyimme UK -versioon, koska siinä on toiminnan kategoriat, joiden alla toiminnan muodot ovat. Mielestämme kategoriat helpottivat toiminnan muotojen pohdintaa ja valintaa sekä esittelivät eri konteksteja toiminnalle. Toiminnan kategoriat puuttuvat useista muista lomakkeista, joten oli mielenkiintoista kerätä käyttökokeuksia siitä, miten toiminnan kategoriat vaikuttavat lomakkeen käytettävyyteen asiakkaan kanssa. Olimme miettineet etukäteen millaista palautetta lomakkeessa olevat toiminnan luokat tulisivat saamaan. Jotkut saattaisivat hyötyä niistä, toiset saattaisivat kokea ne liian ohjailevina. Palautetta niiden käytettävyydestä tuli sekä puolesta että jonkin verran vastaan. Toimintaterapeuttien palautteissa kommentoitiin enemmän toiminnan muotojen sijoittumista toiminnan luokkiin. Tässä opinnäytetyössä aikaisemmin kuvatut esimerkit valottavat, että toiminnan muotojen sijoittamisessa on monta mielipidettä, todennäköisesti niin monta kuin on käyttäjiäkin.

Jouduimme tarkkaan harkitsemaan miten etenimme kehittämistyössämme aineiston kautta saamamme palautteen perusteella. Esimerkiksi toiminnan luokituksia ja toiminnan muotoja ei ollut tarkoituksenmukaista lähteä poistamaan, koska molemmat edistivät selvästi lomakkeen perustarkoituksen toteutumista eli mielenkiintoisten toiminnan muotojen ja teemojen löytymistä. Lisäksi lomakkeen voi täyttää vähitellen osissa tai lomakkeesta on helposti rajattavissa tiettyjä osia pois, esimerkiksi peittämällä, joten niitä ei tarvinnut mielestämme varsinaisesti poistaa kokonaan lomakkeesta.

Peruseriaate kehittämistyötä tehdessämme oli se, että pyrimme perustelemaan mahdollisimman läpinäkyvästi valintojamme ja katsomaan asioita pitkällä tähtäimellä. Huomioimme ja pohdimme vastuullisesti aineistosta nousseiden kehittämissuositusten hyvät ja huonot puolet ja vältimme kehittämistyön viemistä eteenpäin niin, että se palvelisi vain jotain tiettyä käyttäjäryhmää. Toisenlainen menettely olisi useassa kohdassa hyvin todennäköisesti johtanut siihen, että kehittämistyö olisi ottanut yhden askeleen eteenpäin ja kaksi taaksepäin. Toisin sanoen kehittämistyössä oli huomioitava useat eri näkökulmat säilyttäen lomakkeen mahdollisimman laaja käyttäjäystävällisyys sekä asiak-

kaille että toimintaterapeuteille. Raporttiin on kirjattu kehittämistyön eri vaiheet näkyviin perusteluineen, joten lukijalla on mahdollisuus muodostaa oma mielipide kehittämistyöprosessin luotettavuudesta ja tekemistämme valinnoista.

Havaitsimme viestinnän olevan aikaa ja resursseja sitovaa eikä nykytekniikallakaan takaa ongelmatonta viestin välittymistä. Opinnäytteen loppupuolella totesimme, että olisimme hyötynneet jonkin asteisesta viestintäsuunnitelmasta, koska kehittämistyö vaati tavallista enemmän informointia ja keskustelua eri yhteistyötahojen kanssa. Viestintäsuunnitelmaan olisi voinut kirjata tarkemmin ainakin kehittämistyön vaiheita ja eri osapuolten menetelmiä, joilla tietyt osatavoitteet pyrittäisiin saavuttamaan oikeassa aikataulussa.

Opinnäytetyönä toimintaterapiassa käytettävän välineen kehittämistyö on aikaa vievä projekti ja se sisälsi monia vaiheita. Erityisen oleellisena vaiheena koimme yhteistyön peruskoulun oppilaiden kanssa, joilta saimme hyviä kehittämissuhteita lomakkeen toiminnan muodoista ja muista lomakkeen tekijöistä. Toiminnan muodot saivat asiakaslähtöistä näkökulmaa ja lomakkeeseen saatiin lisää toiminnan muotoja, joihin 13–15-vuotiaat nuoret osallistuvat sekä kokevat tärkeiksi.

Yhteistyöllä toimintaterapeuttien kanssa oli myös merkittävä rooli. Heidän kautta saatiin käyttökokemuksia lomakkeen tärkeimmästä ominaisuudesta, eli soveltuvuudesta asiakastyöhön. Pystyimme hyödyntämään toimintaterapeuteilta saadun palautteen, mutta kehittämistyötä olisi voinut jatkaa toimintaterapeuttien kanssa. Esimerkiksi käyttöohjetta olisi voitu koekäytön jälkeen käydä läpi yhdessä toimintaterapeuttien kanssa ja miettiä miten sitä olisi voitu tiivistää ilman keskeisten tietojen menettämistä ja lisäksi lomake käyttöohjeineen olisi ollut hyvä saada palautteen jälkeisen muokkaamisen jälkeen uudestaan koekäyttöön. Yksittäiseen opinnäytetyöhön on käytettävissä tietty määrä resursseja, joten se oli rajattava tietyin reunaehdoin. Esitimme kuitenkin jatkokehittämissuhteita, joten tätä kautta aiheeseen on helppo palata ja lomaketta voidaan hyvin kehittää mahdollisesti tulevaisuudessa opinnäytetöissä.

Toisaalta, saimme mielestämme paljon toteutettua tässä kehittämistyössä. Teimme mielestämme kattavaa pohjatyötä lomakkeen teoriaperustan kanssa ja etsimme internetlähteistä nykyaikaisia toiminnan muotoja 13–15-vuotiaille nuorille. Otimme mukaan 13–15-vuotiaat peruskoululaiset, joiden kommentit sen hetkisestä lomakkeesta auttoivat lomakkeen toiminnan muotojen muokkaamisessa ja toimintaterapeutit koekäyttivät

lomaketta ja käyttöohjetta yhteensä 12:den nuoren kanssa. Toimintaterapeuttien palautteen perusteella kehittämistyömme tavoite, eli nykyaikaisten toiminnan muotojen löytäminen suomalaisille 13–15-vuotiaille nuorille onnistui. Siirtymä käpylehmistä geokätköilyyn oli selkeästi havaittavissa ja palautteen perusteella kehittämistyön alla ollut lomake oli tärkeä aihe toimintaterapian työkentälle:

“...näin pitkään ollaan porskuteltu ihan aataminaikaisilla versioilla, joten tämä päivitys todella tervetullutta! Kun saatte valmiiksi, laaja levitys, että päästään vanhoista eroon...” (tt3)

Aihe on ollut mielestämme soveltuva opinnäytteelle, sillä se palveli työelämän tarpeita ja mielenkiinnon kohteet ovat olennainen osa toimintaterapiaa. Lomakkeen yksi tärkeä ominaisuus on löytää asiakkaalle mielenkiintoisia toiminnan muotoja käytettäväksi toimintaterapiassa. Tässä yksi esimerkki lomakkeesta saadusta palautteesta:

“Auttaa toimintaterapia-intervention suunnittelussa.” (tt4)

Lomakkeen voi ottaa käyttöön nykyisessä muodossaan ja toimintaterapeutti voi ohjata asiakasta lomakkeen täyttämässä tarpeen mukaan. Toivomme, että tätä projektia tullaan jatkamaan tulevissa opinnäytetöissä, mahdollisesti jatkokehittämissuhteiden tai muiden kokemusten pohjalta.

Päätämme opinnäytteemme raporttiosuuden toimintaterapeutilta vain tunteja ennen työn palauttamista vastaanottamaamme palautteeseen, josta ilmenee miten monipuolisesti muokattu lomake antoi tietoja nuoren mielenkiinnon kohteista:

”Kaavake toi hyvin esiin sellaisia mielenkiinnonkohteita mitä ei ole tullut esiin keskusteluissa tai nuoren omatoimisesti itse tuomana. Tuli esiin myös toimintoja, joita voisi hyödyntää terapiassa. Kaavakkeen myötä keskustelussa tuli uusia tietoja nuoren osallistumisesta toimintoihin tai hänen kokemuksistaan niistä aiemmin sekä toiveita mitä voisi tehdä tulevaisuudessa.”

Lähteet

Aalberg, Veikko – Siimes, Martti A. 2010. Lapsesta aikuiseksi: nuoren kypsyminen naiseksi tai mieheksi. Helsinki: Nemo.

Aapola, Sinikka –Kaarninen, Mervi 2003. KAPPALEEN OTSIKKO? Teoksessa Aapola, Sinikka – Kaarninen, Mervi (toim.) 2003. Nuoruuden vuosisata. Suomalaisen nuorison historia. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura

American Occupational Therapy Association 2008. Occupational Therapy Practice Framework: Domain and Process 2nd edition. The American Journal Of Occupational Therapy 62 (6). 625–688.

Aralinna, Virpi – Holma, Tupu – Suomen toimintaterapeuttiliitto Ry 2003: Toimintaterapianimikkeistö 2003. Helsinki: Suomen Kuntaliitto. Kuntatalon paino.

Baptiste, Sue – Law, Mary – Polajtako, Helen – Townsend, Elisabeth. Core Concepts of Occupational Therapy. In Townsend, Elisabeth 1997. Enabling Occupation: An Occupational Therapy Perspective. Toronto: CAOT Publications ACE

Eduskunnan laki perusopetuksesta 628/1998. Annettu Helsingissä 21.08.1998.

Eskola, Jari – Suoranta, Jari 1999. Johdatus laadulliseen tutkimukseen. Jyväskylä: Gummeruksen Kirjapaino Oy

Finlay, Linda 2004. The Practice of Psychosocial Occupational Therapy, Third Edition. Cheltenham: Nelson Thornes.

Heasman, David 2009. The Interest Checklist UK – Development Process. Sähköpostikirje.

Heasman, David – Brewer, Paul 2008. UK Modified Interest Checklist. Moho Related Resources. MOHO Clearinghouse. Verkkodokumentti.
<<http://www.uic.edu/depts/moho/mohorelatedsrcs#OtherInstrumentsBasedonMOHO>>. Luettu 07.07.2012.

Heasman, David – Salhotra, Gaurav 2008. Interest Checklist Guidance Notes. Moho Related Resources. MOHO Clearinghouse. Verkkodokumentti.
<<http://www.uic.edu/depts/moho/images/Interest%20checklist%20guidance.pdf>>. Luettu 07.07.2012.

Hirsjärvi, Sirkka – Remes, Pirkko – Sajavaara, Paula 2004. Tutki ja kirjoita. Jyväskylä: Kirjapaino Oy.

Jonsson, Hans 2008. A New Direction in the Conceptualization and Categorization of Occupation. *Journal Of Occupational Science* 15 (1). 3–8.

Kasanen, Eero – Lukka, Kari – Siitonen, Arto 1993. The Constructive Approach in Management Accounting. *Journal of Management Accounting Research* 5. 243–264.

Keskinen, Vesa 2011. Koulunkäynti on nuorten työtä. Nuoret Helsingissä 2011 – tutkimus. Helsingin kaupungin tietokeskus. Verkkodokumentti. <http://www.hel2.fi/tietokeskus/Nuoret_Helsingissa_2011/Koulunkaynti_on_07032011.pdf>. Luettu 29.07.2012

Kestilä, Laura – Määttä, Mirja – Peltola, Marja 2011. Rakenteet. Teoksessa Määttä, Mirja – Tolonen, Tarja (toim.) 2011. Annettu, otettu, itse tehty. Nuorten vapaa-aika tänään. Nuorisotutkimusverkosto/Nuorisotutkimusseura, julkaisuja 112. Helsinki: Hakapaino.

Kielhofner, Gary 2008. *Model Of Human Occupation – Theory and Application Fourth Edition*. Baltimore: Lippincott Williams & Wilkins.

Kielhofner, Gary - Forsyth, Kirsty 2008: Assessment: Choosing and Using Structured an Unstructured Means of Gathering Information. In Kielhofner, Gary 2008. *Model Of Human Occupation – Theory and Application Fourth Edition*. Baltimore: Lippincott Williams & Wilkins.

Kielhofner, Gary – Forsyth, Kirsty – Suman, Meghan – Kramer, Jessica – Nakamura-Thomas, Hiromi – Yamada, Takashi – Cordeiro, Júnia Rjeille – Keponen, Riitta – Pan Ay Woan – Henry, Alex 2008: Self-Reports: Eliciting Clients' Perspective. In Kielhofner, Gary 2008. *Model Of Human Occupation – Theory and Application Fourth Edition*. Baltimore: Lippincott Williams & Wilkins.

Klyczek, James P. – Bauer-Yox, Nancy – Fiedler, Roger C. 1997. The Interest Checklist: A Factor Analysis. *The American Journal Of Occupational Therapy* 51. 815–823.

Mannerheimin Lastensuojeluliitto n.d. a Nuortennetti. Vinkkejä rentoutumiseen. Verkkodokumentti. <http://www.mll.fi/nuortennetti/terve_elama/rentoutuminen/vinkkejarentoutumiseen/>. Luettu 01.09.2012.

Mannerheimin Lastensuojeluliitto n.d. b. Nuortennetti. Rentoutumisharjoituksia. Verkkodokumentti. <http://www.mll.fi/nuortennetti/terve_elama/rentoutuminen/rentoutusharjoituksia/>. Luettu 01.09.2012.

Matsutsuyu, Janice S. 1969. The Interest Checklist. *The American Journal Of Occupational Therapy* 23 (4). 323–328.

MOHO Clearinghouse n.d. MOHO Related Resources. Translated MOHO Assessments. Verkkodokumentti. <<http://www.uic.edu/depts/moho/mohorelatedsracs#TranslatedMOHOAssessments>>. Luettu 15.07.2012.

MOHO Clearinghouse 2004. Modified Interest Checklist. MOHO Related Resources. Verkkodokumentti.
<<http://www.uic.edu/depts/moho/images/Modified%20Interest%20Checklist.pdf>>. Luettu 02.11..2012.

MOHOST: Inhimillisen toiminnan mallin seulonta-arviointi, käsikirja 2008. Psykologien Kustannus Oy. Helsinki: Helsingin Painotuote Oy.

Myllyniemi, Sami 2009. Aika vapaalla. Nuorten vapaa-aikatutkimus 2009. Opetusministeriö. Helsinki: Yliopistopaino.

Määttä, Mirja – Tolonen, Tarja 2011. Johdanto. Teoksessa Määttä, Mirja – Tolonen, Tarja (toim.) 2011. Annettu, otettu, itse tehty. Nuorten vapaa-aika tänään. Nuorisotutkimusverkosto/Nuorisotutkimusseura, julkaisuja 112. Helsinki: Hakapaino.

Nuorisoasiainkeskus 2012. Harrastushaku. Helsingin kaupunki. Verkkodokumentti.
<<http://nk.hel.fi/harrastushaku/>>. Luettu 10.07.2012.

Nyandou, Leena 2012. Toimintaterapeutti. Helsinki. Puhelinhaastattelu 28.03.2012. Haastattelijana Toni Eronen

Nyandou, Leena 2008. Mielenkiinnon kohteiden kartoituksesta saatu informaatio ja sen hyödyntäminen mielenterveysasiakkaan kuntoutumisessa. Opinnäytetyö. Metropolia Ammattikorkeakoulu. Helsinki.

Nyholm, Anna Sofia 2011. Täydellinen päivä. Nuoret Helsingissä 2011 -tutkimus. Helsingin kaupungin tietokeskus. Verkkodokumentti.
<http://www.hel2.fi/tietokeskus/Nuoret_Helsingissa_2011/Taydellinen_paiva_18112011.pdf>. Luettu 29.07.2012.

Ojasalo, Katri – Moilanen, Teemu – Ritalahti, Jarmo 2009. Kehittämistyön menetelmät. Uudenlaista osaamista liiketoimintaan. Helsinki: Sanoma Pro Oy.

Tilastokeskus 2012. Väestötilastot. Verkkodokumentti.
<http://www.tilastokeskus.fi/tup/suoluk/suoluk_vaesto.html#ulkomaidenkansalaiset>. Luettu 15.07.2012.

Tutkimuseettinen neuvottelukunta 2011. Hyvä tieteellinen käytäntö. Verkkodokumentti.
<http://www.tenk.fi/hyva_tieteellinen_kaytanta/kaytanta.html>. Luettu 28.10.2012.

Vainio, Anneli 2009. Hegitys- ja rentoutusharjoituksia. Kivunhallinta. Terveyskirjasto. Verkkodokumentti.
<http://www.terveyskirjasto.fi/terveyskirjasto/tk.koti?p_artikkeli=kha00106#s4>. Luettu 31.08.2012.

The Interest Checklist UK ja käyttöohje

South West London and St. George's NHS Trust – Occupational Therapy Service

Name:..... Date of Birth:.....

INTEREST CHECKLIST (UK)							
Category	Activity	Degree of Interest			Participation?		
		Strong	Some	None	Past	Present	Future
1 Health & Fitness	Aerobics / Gym						
	Cycling						
	Running / Jogging						
	Roller blading / Ice Skating						
	Swimming						
	Yoga / Tai Chi.....						
Other Health and fitness							
2 Sports	Athletics						
	Basketball / Netball						
	Bowling						
	Cricket / Baseball / Rounders						
	Darts						
	Football / Rugby / Hockey						
	Golf						
	Martial Arts / Boxing / Fencing						
	Pool / Snooker						
	Spectator Sports						
	Table Tennis						
	Tennis / Squash / Badminton						
	Other Sports:						
3. Creative	Amateur Dramatics						
	Crafts / Needlework						
	Fashion: incl Clothes / Hair / Cosmetics						
	Making music – incl. instrument, DJ'ing....						
	Model Building						
	Painting / Drawing (Art)						
	Photography						
	Pottery						
	Singing						
	Writing: letters / poems / stories						
	Woodworking – incl. Picture Framing, Furniture Restoration						
Other Creative:							
4. Productivity - at home	Car Repair						
	Cooking / Baking						
	Gardening – incl Indoor Plants						
	Mending / DIY						
	Pet ownership						
Other Productivity at home							

			Strong	Some	No	Past	Now	Future
5.	Leisure- at home	Board games – chess, scrabble etc.						
		Collecting						
		Computing – games / pc / internet						
		Listening to music						
		Playing cards						
		Puzzles / Crosswords						
		Radio						
		Reading						
	Television / Video							
	Other Leisure at home							
6.	Social:	Clubs: Social / Nightclubs						
		Eating out						
		Faith-related activities						
		Inviting / visiting friends / family						
		Pubs / bars						
		Voluntary work						
	Other social:							
7.	Outdoor Pursuits	Bird watching / Wildlife						
		Camping						
		Climbing						
		Ecology / Conservation						
		Fishing						
		Horse riding						
		Walking						
		Water Sports incl. canoeing / rowing						
	Other outdoor pursuits							
8.	Out and About / Entertainment	Bingo						
		Cinema						
		Concerts / Theatre						
		Dancing						
		Driving						
		Jumble/car boot sales/charity shops						
		Museums / art galleries						
		Places of interest / day trips						
		Shopping (incl. Markets)						
		Traveling / Holidays						
	Other out and about:							
9.	Educational	Antiques						
		Courses / adult education						
		Foreign Languages						
		History						
		Politics / Philosophy						
		Science						
		Speeches / Lectures						
	Other educational							

Occupational Therapist..... Signed..... Date.....

INTEREST SUMMARY

Name:..... Date of Birth.....

Strong Interests	

ACTION PLAN

	SHORTLIST	ACTION PLAN
1		
2		
3		

Occupational Therapist..... Signed..... Date.....

INTEREST CHECKLIST UK: Guidance notes

The Interest Checklist UK is a tool to elicit information about a person's past and present interests and degree of attraction towards these interests. It is a written inventory, requiring approximately 15-30 minutes to administer, and is appropriate to use with adolescent, adult or elderly populations. The interests are divided into 9 categories, each listing a range of related activities, and with provision for the inclusion of additional activities.

Administration of interest checklist

The checklist can either be completed by the client alongside the therapist or can be given to the client to complete in their own time. In situations where the client is not able to complete the checklist, the information can be gathered through key informants eg carers or relatives.

Explain to the client the purpose of the interest checklist and the procedure to complete it:

- The client is asked to place checks in each column to indicate
 - their level of interest (strong, some or no interest) in each of the activities (only one column should be ticked).
 - pattern of participation – whether they have participated in the activity in the *past*, whether they *currently* do and whether they would like to participate in *future* (more than one column can be ticked).
- After the client finishes completing the checklist, it is recommended that all of the 'Strong' interest' activities (or 'some interest' ones if there are no strong ones) are written in the box on the summary form.
- The client is then encouraged to prioritise this list, taking into account strength of interest, current / future participation data, & feasibility / readiness to pursue.
- The client is then asked to select one interest from the prioritised list and together with the therapist identifies an action plan for participation

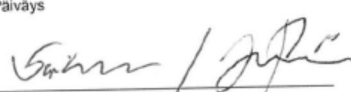
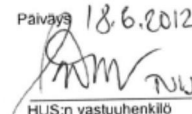
David Heasman & Gaurav Salhotra 10.08

Opinnäytetyön tutkimuslupahakemus

HELSINGIN JA UUDENMAAN SAIRAANHOITOPIIRI OPINNÄYTETYÖN TUTKIMUSLUPAHAKEMUS Liite 1

Opinnäytetyön tekijää koskevat tiedot	Suku- ja etunimet Eronen Toni Kristian ja Pirttikangas Johan Mikael	
	Virka/toimi tai oppiarvo/koulutustausta Toimintaterapeutti (AMK)	
	HUS:n palveluksessa ☐ Kyllä ☒ Ei	
	Sähköpostiosoite/puh/gsm toni.k.eronen@metropolia.fi puh [REDACTED] / johan.pirttikangas@metropolia.fi puh [REDACTED]	
Kotiosoite		
Yliopisto ja laitos/Ammattikorkeakoulu/oppilaitos, jossa opiskelee Metropolia Ammattikorkeakoulu		
Yliopiston laitoksen/Ammattikorkeakoulu/oppilaitoksen osoite Metropolia Ammattikorkeakoulu, Bulevardi 31, Helsinki Postiosoite PL 4000, 00079 Metropolia		
Opinnäytetyön ohjaaja oppilaitoksessa	Opinnäytetyön ohjaaja(t), ohjaajien oppiarvot ja yhteystiedot (sähköposti/puhelin) Ulla Vehkaperä, lehtori ulla.vehkaperä@metropolia.fi / 040 714 5147 Kaija Kekäläinen, lehtori kaija.kekalainen@metropolia.fi / 020 783 5899	
	Opinnäytetyön ohjaaja(t), ohjaajien ilmoitus siitä, onko opinnäytetyön tutkimussuunnitelma hyväksytty esitetyssä muodossa Tutkimussuunnitelma hyväksytty	
HUS:n vastuuhenkilöä koskevat tiedot	Suku- ja etunimi/virka/toimi Repo, Tulja, Vastaava toimintaterapeutti	
	Työpaikan osoite Leppävaaran npsyk pkl PL827, 00029 HUS	
	Sähköpostiosoite/puh/gsm tulja.repo@hus.fi	
Opinnäytetyötä koskevat tiedot	HUS:n tulosalue, tulosyksikkö tai liikelaitos, jossa vastuuhenkilö työskentelee HUS HYKS Psykiatrian tulosyksikkö, Nuorisopsykiatrian klinikkarhythmä	
	Opinnäytetyön nimi julkisessa muodossa Käypölehmistä geokätköilyyn - The Modified Interest Checklist- välineen suomentaminen ja sisällön päivitys 13-15 vuotiaille nuorille soveltuva.	
	Lyhyt selostus opinnäytetyön suorittamisesta HUS:ssa julkisessa muodossa (kirjasinkoko 10) Toimintaterapeutit testaavat suomennettua ja sisältöiltään 13-15 vuotiaille nuorille päivitettyä The Modified Interest Checklist-välinettä. Toimintaterapeutteja haastatellaan välineen käyttökokemuksista. Lisäksi heille annetaan kysely välineen käyttökokemuksista. Nuorista ei kerätä mitään henkilötietoja. Nuorten antamaa tietoa ei kerätä eikä käsitellä haastattelun/opinnäytetyön yhteydessä millään tavallaan.	
	Asiasanat (max 5 kpl) nuoret, toimintaterapia, mielenkiinnon kohteet	
Opinnäytetyön taso ☐ Licensiaattitutkinto ☐ Maisteri tutkinto ☐ Ylempi AMK tutkinto ☐ Kandidaatti ☒ AMK tutkinto ☐ Muu, mikä?		Opinnäytetyön tieteenalat ☐ Lääketiede ☐ Hammaslääketiede ☐ Hoitotiede ☐ Terveystieteet ☒ Muu, mikä? Hyvinvointi ja toimintakyky
Opinnäytetyö on osa laajempaa HUS -hanketta? ☒ Ei ☐ Kyllä, mitä?		Arvioitu aloituspvm. 12.9.2012
Opinnäytetyön suorituspaikat HUS:ssa ☐ HUS konsernihallinto ☒ HYKS-sairaanhoidtoalue ☐ HYKS Medisiininen tulosyksikkö ☐ HYKS Naisten- ja lastentautien tulosyksikkö ☐ HYKS Operatiivinen tulosyksikkö ☒ HYKS Psykiatrian tulosyksikkö ☐ Hyvinkään sairaanhoitoalue ☐ Lohjan sairaanhoitoalue ☐ Länsi-Uudenmaan sairaanhoitoalue ☐ Porvoon sairaanhoitoalue		Arvioitu päättämispvm. 31.12.2012
		☐ HUS-Apteekki ☐ HUS-Desiko ☐ HUS-Kiinteistöt Oy ☐ HUS-Logistiikka ☐ HUS-Lääkintäteknikka ☐ HUS-Röntgen ☐ HUS-Servis ☐ HUS-Tilakeskus ☐ HUSLAB ☐ Ravioli ☐ Uudenmaan sairaalapesula Oy ☐ Muu, mikä

15032010_TK/RM

Kohderyhmä ☐ Potilaat ☐ Omaiset ☒ Henkilökunta ☐ Asiakirjat ☐ Muu, mikä?		Tutkittavien/havaintoyksikköjen määrä
Aineiston keruumenetelmä ☒ Kysely ☐ Haastattelu ☐ Havainnointi ☐ Asiakirja-analyysi ☐ Muu, mikä?		
HUS:n ulkopuoliset yhteistyötahot		
Aiheuttaako opinnäyte kustannuksia HUS:ille? ☐ Kyllä (Kustannusarvio ja rahoitussuunnitelma erillisellä liitteellä) ☒ Ei (Tutkimusluvan myöntäjä voi vaatia selvitystä tapauskohtaisesti)		Opinnäytetyön hyödyt/vaikutukset HUS:n toimintaan ☐ Välittömän soveltuvuusarvo toimintaan, mihin ☐ Ei välitöntä sovellettavuutta
Opinnäytetyön tekijänä sitoudun noudattamaan sairaalan antamia ohjeita ja sääntöjä ja raportoimaan opinnäytetyöni tuloksista tutkimusluvan myöntäjälle.		
Päiväys Opinnäytetyön tekijä/tekijät nimenselvitys Toni Eronen / Johan Pirttikangas		Päiväys 18.6.2012 HUS:n vastuhenkilö nimenselvitys Jukka Repo, vt

Alla olevaa päätöskohtaa käytetään silloin, kun päätös voidaan antaa lomakepäätöksenä (kts. JYL 1/2010, kohta 4.3)

LOMAKE- PÄÄTÖS	☐ Myönnetään hakemuksen mukaisesti
	☒ Myönnetään edellyttäen, että hakemukseen liitetään 1/ lausuntolautteen suostumuslausunto ja 2/ tutkittavalle aiheuttava lisätieto, kts. tieteistö,
	☐ Hakemus hylätään seuraavin perusteluin *)
	*) Oikaisuvaatimusohje liitteenä
Tutkimusluvan alkamispäivä 14.9.2012	Tutkimusluvan päättymispäivä 30.6.2013
Päiväys 14.9.2012	Päiväys
Tutkimusluvan myöntäjä nimenselvitys Eetu Lehto	Tutkimusluvan puoltaja HUSissa nimenselvitys

Tarvittavat liitteet

- Opinnäytetyön suunnitelma ja selostus opinnäytetyön suorittamisesta HUS:ssa
- Aineiston keruulomake
- Kysely/haastattelulomakkeen saatekirje

Lisäksi tarvittaessa

- Opinnäytetyötä suorittava muu henkilöstö
- Kustannusarvio ja rahoitussuunnitelma
- Hakemus tietojen saamiseksi salassa pidettävistä asiakirjoista
- Valtiositoumus/ salassapito- ja käyttäjäsitoumus
- Tutkittavan tiedote ja suostumus
- Eettisen toimikunnan lausunto
- STM:n lupa
- Henkilörekisteriseloste

Mielenkiinnon kohteiden kartoituslomake 13–15-vuotiaalle ja käyttöohje

1(4)

Nimi:..... Syntymäaika:.....

MIELENKIINNON KOHTEIDEN KARTOITUSLOMAKE 13-15 -vuotiaalle							
Toiminnan luokat	Toiminta	Toiminta kiinnostaa minua			Toimintaan osallistuminen		
		paljon	jonkin verran	ei yhtään	Osallistuin aikaisemmin	Osallistun nykyisin	Haluan osallistua tulevaisuudessa
1. Terveys ja kuntoilu							
	Jooga						
	Juoksu, lenkkeily						
	Kuntorykkeily						
	Kuntosali						
	Luistelu						
	Parkour						
	Polkupyöräily						
	Rentoutumisharjoitukset, esim. hengitys, lihasten jännitys/rentoutus, mielikuvaharjoitukset						
	Rullaluistelu						
	Ryhmäliikunta, esim. zumba, bodypump						
	Seinäkiipeily						
	Uinti						
Muu terveys ja kuntoilu:							
2. Urheilu							
	Ampumalajit, esim. jousiammunta, urheiluammunta						
	Cheerleading						
	Jalkapallo						
	Jääkiekko						
	Kamppailulajit, esim. karate						
	Koripallo						
	Laskettelu, lumilautailu						
	Maastohiihto						
	Pesäpallo						
	Salibandy, sähly						
	Tennis, sulkapallo, pingis						
	Voimistelu						
	Yleisurheilu						
Muu urheilu:							

2(4)

Toiminnan luokat	Toiminta	Toiminta kiinnostaa minua			Toimintaan osallistuminen			
		paljon	jonkin verran	ei yhtään	Osallistuin aikaisemmin	Osallistun nykyisin	Haluan osallistua tulevaisuudessa	En halua osallistua
3. Luovat toiminnot								
	Askartelu							
	Grafiitit							
	Keraamikka							
	Kirjoittaminen, esim. kirjeet, runot, tarinat							
	Kuvankäsittely, editointi							
	Käsityöt, neulominen, ompelu, neulegrafiitit							
	Laulaminen							
	Muoti, trendit							
	Musiikin tekeminen, soittaminen							
	Näyttelemine, esim. teatterissa							
	Piirtäminen, maalaaminen							
	Puutyöt, metallityöt							
	Tuunaus, esim. vaatteiden, polkupyörän							
	Valokuvaus, videokuvaus							
Muu luova toiminta:								
4. Vapaa-ajan toiminnot kotona								
	Elokuvat							
	Kokkaus, leipominen							
	Konsolipelit, tietokonepelit							
	Korjaustyöt							
	Lautapelit							
	Lemmikkieläinten hoito							
	Lukeminen, äänikirjat							
	Musiikin kuuntelu							
	Palapelit							
	Pihatytöt							
	Radion kuuntelu							
	Ristisanat, sudoku							
	Sauna							
	Television katselu							
	Tietokoneet							
Muut vapaa-ajan toiminnot kotona:								
5. Sosiaaliset toiminnot								
	Kavereiden kanssa hengailu							
	Nuorten kohtaamispaikat, esim. nuorisotalot							
	Partio							
	Sosiaalinen media, esim. facebookkaus, twiittäminen, chattaaminen, bloggaus							

SuomennoS ja sisällön muokkaus: Toni Eronen ja Johan Pirttikangas, Metropolia Ammattikorkeakoulu 2012

Alkuperäinen versio: The Interest Checklist UK V6.1. David Heasman / Paul Brewer. 2008

3(4)

Toiminnan luokat	Toiminta	Toiminta kiinnostaa minua			Toimintaan osallistuminen			
		paljon	jonkin verran	ei yhtään	Osallistuin aikaisemmin	Osallistun nykyisin	Haluan osallistua tulevaisuudessa	En halua osallistua
	Uskonnolliset ryhmät, esim. seurakuntien leiri- tai kerhotoiminta							
	Vaikuttamistoiminta, esim. politiikka, järjestöt							
	Vapaaehtoistoiminta, esim. luonnonsuojelu, VPK							
	Muut sosiaaliset toiminnot:							
6. Ulkoilu								
	Kalastus							
	Kävely							
	Leirit							
	Luonnossa liikkuminen, esim. metsässä							
	Marjastus, sienestys							
	Melonta, purjehdus, soutaminen							
	Ratsastus							
	Retkeily							
	Suunnistus, gps-suunnistus							
	Telttailu							
	Muu ulkoilu:							
7. Huvit ja viihde kodin ulkopuolella								
	Biljardi							
	Elokuviissa käyminen							
	Huvipuistot							
	Keilailu							
	Kirpputorit							
	Konsertit, keikat							
	Matkailu							
	Mökkeily							
	Potkulautailu, skeittaus, longboardaus							
	Shoppailu							
	Tanssi, esim. street-dance, latinalaistanssit, baletti							
	Muu huvit ja viihde kodin ulkopuolella:							

Toimintaterapeutti:..... Allekirjoitus:..... Päivämäärä:.....

4(4)

Yhteenveto mielenkiinnon kohteista

Asiakas:..... Syntymäaika:.....

Mielenkiinnon kohteet, jotka kiinnostavat paljon	Mielenkiinnon kohteet tärkeysjärjestyksessä

Suunnitelma toimintaan osallistumisesta

Toimintaterapeutti Allekirjoitus..... Päivämäärä.....

Mielenkiinnon kohteiden kartoituslomake:

Mielenkiinnon kohteiden kartoituslomakkeella kerätään tietoa asiakkaan menneistä ja nykyisistä mielenkiinnon kohteista ja siitä, kuinka vetovoimaisiksi asiakas mielenkiinnon kohteet kokee. Näitä tietoja voidaan hyödyntää asiakkaan toimintaterapiaprosessin suunnittelussa ja toteuttamisessa. Mielenkiinnon kohteiden kartoituslomake on kirjallinen luettelo erilaisista toiminnan muodoista ja sen läpikäyminen vie noin 15–30 minuuttia. Tämä versio on tarkoitettu käytettäväksi 13–15-vuotiaiden suomalaisten nuorten kanssa. Mielenkiinnon kohteet on jaettu 7 eri luokkaan ja jokainen luokka sisältää luokitukseen liittyviä toiminnan muotoja. Toiminnan luokat ovat suuntaa antavia ja lomakkeen sisältämät toiminnan muodot voivat sopia useaan eri luokkaan. Toiminnan luokat ovat konteksteja, joiden avulla asiakkaan on mahdollista pohtia niihin liittyviä mielenkiinnon kohteitaan. Lisäksi jokaiseen luokkaan asiakkaan on mahdollista esittää lomakkeesta puuttuvia toiminnan muotoja.

Mielenkiinnon kohteiden kartoituslomakkeen käyttäminen:

Asiakas voi täyttää mielenkiinnon kohteiden kartoituslomakkeen yhdessä terapeutin kanssa tai asiakasta voidaan ohjeistaa täyttämään lomake omalla ajallaan. Mikäli asiakas ei kykene täyttämään lomaketta tai antamaan muuten tietoja, voidaan asiakkaan mielenkiinnon kohteita kysyä esimerkiksi asiakkaan huoltajilta, sukulaisilta tai hoitajilta.

- Selitä asiakkaalle mielenkiinnon kohteiden kartoituslomakkeen tarkoitus ja ohjeista lomakkeen täyttäminen.
- Asiakasta pyydetään tekemään merkki (x) sarakkeisiin *Toiminta kiinnostaa minua* ja *Toimintaan osallistuminen* seuraavasti:
 - Kohdassa *Toiminta kiinnostaa minua* asiakas kirjaa jokaisen toiminnan muodon kohdalle vain yhden merkin sen mukaan, miten toiminnan muoto häntä kiinnostaa (paljon, jonkin verran, ei yhtään).
 - Kohdassa *Toimintaan osallistuminen* asiakas tekee merkin sen mukaan onko asiakas osallistunut aikaisemmin, osallistuuko asiakas tällä hetkellä, haluaisiko asiakas osallistua tulevaisuudessa tai ei halua osallistua ollenkaan. Asiakas voi myös valita näistä useamman vaihtoehdon.
- Kun asiakas on saanut lomakkeen valmiiksi, yhteenvetolomakkeelle kootaan kaikki toiminnan muodot, joihin asiakas on merkinnyt "kiinnostaa paljon". Mikäli asiakas ei ole merkinnyt yhtään toiminnan muotoa kohtaan "kiinnostaa paljon", voidaan käyttää toiminnan muotoja kohdasta "kiinnostaa jonkin verran".
- Seuraavaksi asiakasta pyydetään asettamaan yhteenvetokohdan toiminnan muodot tärkeysjärjestykseen. Asiakasta pyydetään huomioimaan mielenkiinnon voimakkuus, tulokset nykyisestä ja tulevasta osallistumisesta sekä valmius ja mahdollisuus osallistua kyseisiin toiminnan muotoihin.
- Lopuksi asiakasta pyydetään valitsemaan tärkeysjärjestykseen asetetulta listalta yksi mielenkiinnon kohde, joka nostetaan yhteiseen tarkasteluun. Toiminnan muotoa voidaan hyödyntää toimintaterapiaprosessissa tai tukea asiakkaan osallistumista siihen prosessin ulkopuolella. Asiakas otetaan mukaan tähän suunnitteluun mahdollisuuksien mukaan.

Suomennos ja mukautus: Toni Eronen ja Johan Pirttikangas, Metropolia Ammattikorkeakoulu 2012

Alkuperäinen käyttöohje: *The Interest Checklist UK Guidance* David Heasman & Gaurav Salhotra 10.2008